

Historische Kring Diemen

Mogelijk gemaakt door:

Arent Krijtsstraat 1
1111 AG Diemen
Telefoon 020-699 16 16

De ingang van begraafplaats
"Gedenk te Sterven" te
Oud-Diemen in 1973.
Voorafgaande aan de her- en
nieuwbouw van Oud-Diemen werd
de begraafplaats in 1991 geheel
gerestaureerd (foto Daniel Kemell).

Inhoud

Woord vooraf	<i>Jaap Haag</i>	1
AVVL Uitvaartzorg	<i>Cees Visser</i>	2
De Nieuwe Buurt	<i>Frits Reurekas</i>	4
Begraven in Diemen	<i>Hanna Blok en Noor van Mens</i>	6
Boerderij „Zeldenrust”	<i>Erik Schmitz</i>	11
Een Diemer Oorkonde	<i>Jaap Haag</i>	12
Schandaalkroniek	<i>Hans de Waardt</i>	14
Oud Nieuws	<i>Wiard Krook</i>	15
De Kinderpagina	<i>Hilda Kemell</i>	16
Uit het leven van Katie	<i>Hilda Kemell</i>	17

De *Historische Kring Diemen* werd op 16 maart 1991 opgericht.

De vereniging stelt zich ten doel:

- belangstelling te wekken voor de lokale geschiedenis van Diemen;
- de lokale geschiedenis van Diemen te onderzoeken en vast te leggen;
- archeologisch onderzoek te bevorderen;
- zich in te zetten voor het behoud van historische gebouwen, historisch landschap en resten van de materiële cultuur in deze gemeente;
- zich actief bezig te houden met de activiteiten op historisch-cultureel gebied;
- de algemene kennis van geschiedenis en archeologie bevorderen als achtergrond en verdieping van de doelstelling hiervoor vermeld.

Het lidmaatschap bedraagt f 20,- per jaar. Leden ontvangen het verenigingsblad *Historische Kring Diemen* (verschijnt minimaal tweemaal per jaar) en de Nieuwsbrief gratis.

Men kan lid worden door zich aan te melden bij het secretariaat: p/a Rode Kruislaan 145, 1111 NH Diemen, tel. 69.92.093.

WOORD VOORAF

Jaargang 2, nummer 1
voorjaar 1992

gratis voor leden

Bestuur:

voorzitter: Jaap Haag, secretaris: Henk
Teiwes, penningmeester: Jaap van Ingen,
bestuursleden: Hilda Kernell, Wiard Krook
en Noor van Mens

Secretariaat:

Rode Kruislaan 145, 1111 NH Diemen,
tel. 69.92.093

Gironummer:

1525866 t.n.v. penningmeester Historische
Kring Diemen, Tobias Asserlaan 110, 1111
ME Diemen

Redactieteam:

Jaap Haag, Hilda Kernell, Beatrix Legeman,
Frits Reurekas en Henk Teiwes

Eindredactie:

Wiard Krook

Redactieadres:

Pijlkruid 7, 1112 PC Diemen,
tel. 69.91.474

Redactieadres Kinderpagina:

Raadhuisstraat 49, 1111 BK Diemen,
tel. 69.05.654

Logo HKD : Denise de Vogel
Omslagontwerp : Henk de Wild
Opmaak : Piet Plomp
Th. Achterberg

© 1992 Artikelen of delen daaruit mogen
niet worden overgenomen zonder
toestemming van de auteur(s).

Voor u ligt het tweede nummer van *Historische Kring Diemen*, het blad van onze gelijknamige vereniging. De Historische Kring Diemen wil aandacht schenken aan het verleden, met name aan de geschiedenis van onze woonplaats. Nu kent de belangstelling voor het verleden eigenlijk geen grenzen: zij kan uitgaan naar alle aspecten van zowel maatschappelijk als het persoonlijk leven in vroeger tijden. Al heeft iedereen natuurlijk ook zo zijn of haar eigen favoriete historische onderwerpen: archeologie, ontdekkingsreizen, kastelen, de familiestamboom, de Tweede Wereldoorlog, en wat al niet meer.

De redactie van *Historische Kring Diemen* heeft er voor gekozen om in iedere aflevering van ons blad telkens één onderwerp wat meer aandacht te geven. Wat overigens niet wil zeggen dat er geen ruimte voor andere onderwerpen over blijft.

In dit nummer staat de geschiedenis van de dood en de uitvaart centraal. Toegegeven, het is een ietwat zwaarmoedig onderwerp. Maar Diemen heeft in dit opzicht een rijk verleden, voor zover het woord rijk hier althans op zijn plaats is. In onze woonplaats bevinden zich namelijk een aantal bijzondere begraafplaatsen met elk een interessante geschiedenis.

Met de geschiedenis van de dood wordt overigens vooral de geschiedenis van de omgang met de dood bedoeld. Te denken valt aan het ritueel dat met het begraven, cremeren, of bijzetten van de overledene verbonden is geweest. Maar ook aan de wijze waarop door de nabestaanden uiting werd gegeven aan de rouw en, meer in het algemeen, aan de betekenis die de dood in de loop der tijden voor mensen gehad heeft.

De wijze, waarop met de dood werd – en wordt – omgegaan, kan ons veel leren over het geloof en het denken van mensen in een bepaalde tijd. Van sommige lang vervlogen tijden, zoals die van de hunnebedbouwers of de vroegste perioden in het oude Egypte, weten we zelfs niet zo heel veel meer dan de wijze waarop men met de doden omging. Wat onze eigen tijd betreft leek er een neiging te bestaan om de rouw zoveel mogelijk te beperken en na een overlijden zo snel mogelijk over te gaan tot de orde van de dag. Of op die manier het onaanvaardbare van de dood aanvaardbaarder wordt gemaakt, vragen juist de laatste jaren weer steeds meer mensen zich af. Rouw heeft wel degelijk zin en hoeft niet uit het leven verbannen te worden. Ook om die reden verdient de geschiedenis van de omgang met de dood onze belangstelling.

Een woord van dank voor de in Diemen gevestigde AVVL uitvaartzorg is hier op zijn plaats. De AVVL heeft niet alleen de uitgave van deze aflevering van ons blad financieel mogelijk gemaakt, maar ook voor de verspreiding ervan zorggedragen.

Tenslotte hoop ik dat de lezer met interesse kennis zal nemen van de inhoud van ons blad.

Jaap Haag

AVVL -

Van "Vereeniging" tot professional

Arent Krijtsstraat, nummer 1. AVVL staat er boven de ingang van het sobere in bruin uitgevoerde gebouw. Aan de andere zijde, waar temperatuur- en tijdmelding de aandacht trekken van het verkeer op de Hartveldseweg, hebben die vier letters een ondertitel: *Vereeniging voor Crematie*. Wat schuilt er achter dat korte AVVL? Een stukje historie, dat begint in 1919.

December 1919. In een koud Amsterdam besluiten een aantal arbeiders om een misstand te bestrijden. De achtergestelde positie van het cremeren ten opzichte van begraven. Nederland telt op dat moment zegge en schrijven één crematorium (het in 1914 geopende *Velsen*). Kerk en staat lijken de handen ineen te hebben geslagen om dat zo te houden.

Begraven is de vanzelfsprekende manier van dodenbezorging. De vigerende Begrafeniswet uit 1864 rept met geen woord over cremeren. Crematie (en dus ook dat ene crematorium) is in feite illegaal. De kerk laat haar gelovigen geen keus: crematie is eenvoudigweg niet toegestaan... In dat klimaat was *lijkverbranding* alleen weggelegd voor welgestelden. Voor wie wat verder weg van Velsen woonde, vormden alleen al de vervoerskosten van overledene en nabestaanden een onoverkomelijke drempel.

Om aan die misstand, dat gebrek aan keuze-

vrijheid, een eind te maken werd daar en toen de *Arbeiders Vereeniging Voor Lijkverbranding* opgericht. Die A.V.V.L., zo vermeldde de statuten, zou zelf crematoria gaan bouwen en beheren. Iedereen kon lid worden van de *Vereeniging*. Het lidmaatschap gaf recht op de verzorging en de betaling van de crematie. Bijzonder was dat de woonplaats van een A.V.V.L.-lid geen rol speelde bij de hoogte van de contributie. Een Groninger, die te zijner tijd op kosten van de A.V.V.L. helemaal naar Velsen vervoerd moest worden, betaalde evenveel voor zijn lidmaatschap als bijvoorbeeld een inwoner van Velsen.

De A.V.V.L. bleek in een behoefte te voorzien. Vrijwel zonder aan de weg te timmeren boekte de vereniging haar eerste 10.000 leden. Een aantal dat bij het 25-jarig bestaan van de A.V.V.L. in 1944 was verdubbeld. Negen jaar later, in 1953, volgde de overheid met regels en voorschriften voor het cremeren. De erkenning van crematie als dodenbe-

zorging was een feit... Maar van ganser harte ging dat niet. De wetgever eiste bijvoorbeeld dat iemand die gecremeerd wilde worden dat in een handgeschreven verklaring vastlegde.

De groei van het aantal crematoria ging beduidend moeizamer dan de groei van de A.V.V.L. Pas in 1962 opende het eerste crematorium waar de A.V.V.L. in participeerde z'n deuren.

Maar het tij zou keren, zij het langzaam. In 1963 zag de (rooms-katholieke) kerk in dat ze haar gelovigen de keuzevrijheid tussen begraven en cremeren niet langer kon onthouden. In 1968 kon de inmiddels *Vereeniging voor Crematie AVVL* geheten organisatie haar 150.000 leden berichten dat cremeren en begraven wettelijk volkomen aan elkaar gelijk waren gesteld: het handgeschreven codicil was als voorwaarde geschrapt.

De oprichters van de A.V.V.L. zouden de huidige AVVL waarschijnlijk niet meer herkennen. Qua structuur is de AVVL weliswaar

De bouw van het AVVL-hoofdkantoor in de Arent Krijtsstraat in volle gang. In 1975 werd de eerste paal geslagen

foto AVVL uitvaartzorg

nog steeds een vereniging, met afdelingen (meer dan 100) en bestuursleden door heel Nederland. Maar de tijden zijn veranderd en - dus - is de AVVL veranderd. Het pand in Diemen is nu het hoofdkantoor van een uiterst professionele organisatie, (mede)eigenaresse van 10 crematoria, die voor haar 375.000 verzekerden de crematie of begrafenis verzorgt en betaalt. Voor de verzorging van haar bijna 6.000 uitvaarten per jaar heeft de AVVL uitstekende contacten met zorgvuldig geselecteerde uitvaartondernemers.

Cremieren is - mede dank zij de AVVL - gewoon geworden. Er worden bijna evenveel mensen gecremeerd als begraven. Wat dat betreft is de oorspronkelijke "missie" ruimschoots gehaald. Maar ook de AVVL loopt nog steeds voorop. En ook anno 1992 gaat het daarbij om geestelijke vrijheid en bewust kiezen. Uit ervaring weet de AVVL dat er een duidelijke relatie is tussen de eigen inbreng bij de uitvaart en de verwerking van het verlies door de nabestaanden. Dat is vertaald in een aantal unieke initiatieven. Niet alleen kan de AVVL-verzekerde zijn eigen wensen wat betreft de uitvaart vastleggen: hij of zij kan tevoren desgewenst met een van de AVVL-consulenten die wensen doorpraten, of de speciale AVVL-uitgave *Gids voor de uitvaart* doornemen.

De AVVL zorgt goed voor haar verzekerden door een compleet verzekerd pakket, door de niet-commerciële premies en door de persoonlijke aandacht. Binnen afzienbare tijd zal die instelling zich ook aan de buitenkant van dat gebouw aan de Arent Krijtsstraat manifesteren in de nieuwe toepasselijke naam waarmee de AVVL zich gaat presenteren: *AVVL uitvaartzorg*.

Het gebouw

De AVVL is haar "geboorteplaats" Amsterdam lang trouw gebleven. Maar na diverse steeds groter wordende huisvestingen (Sarphatistraat, Plantage Middenlaan, Polderweg) deed de behoefte aan een eigen, ruim pand zich steeds sterker voelen.

Een braakliggend terrein aan de poort van Diemen bleek de ideale plek voor het definitieve AVVL-hoofdkantoor. In juni 1976 betrokken de toen 56 personeelsleden het gloednieuwe *Arent Krijtsstraat 1*. Gedeeltelijk tenminste: de tweede en derde verdieping waren - denkend aan de groei - tijdelijk verhuurd.

Mede dank zij verregerende automatisering en efficiency bleef de groei van de AVVL in personeel beperkt. Anno 1992 gebruikt *AVVL uitvaartzorg* zelf nog steeds niet meer dan 3/4 van het gebouw; het restant is verhuurd.

Cees Visser

Het nieuwe hoofdkantoor van de AVVL kon in juni 1976 in gebruik worden genomen

foto AVVL uitvaartzorg

AVVL uitvaartzorg: een waardevaste, complete en moderne uitvaartverzekering.

Voor een paar gulden per maand of een bedrag ineens is zowel de verzorging als de betaling van uw crematie of begrafenis perfect geregeld.

Alle ruimte voor persoonlijke wensen; uitgebreide en gratis adviserende hulp voor de nabestaanden.

Voor meer informatie:

**AVVL uitvaartzorg
Arent Krijtsstraat 1, 1111 AG Diemen
Telefoon 699 16 16**

De “Nieuwe Buurt”

Omstreeks 1900 was Diemen nog een fraai en landelijk dorp met als kern het toonaangevende Diemerbrug. Diemen was toen nog een dorp met grotendeels veeteelt, tuinbouw en visserij. Na de eeuwwisseling toonde ook de industrie, mede door de goede verbindingen van de trein en de *Gooische Stoomtram*, belangstelling voor Diemen. Het landelijke dorp waarin het leefklimaat aanzienlijk verbeterde, trok ook de belangstelling van onder anderen Amsterdammers. Diemen kon zich niet meer aan veranderingen en modernisering onttrekken.

De komst van de auto, toen nog een wonder op wielen, deed het proces versnellen. Ondernemingen gericht op dit moderne vervoermiddel, zoals de gebroeders F.J. en C. Smits, de firma Oostenrijk en W. Glebbeek, vestigden zich in de dorpskern Diemerbrug. Naarmate er meer bedrijven in Diemen kwamen, moest het bouwvolume worden aangepast.

Vooral na 1920 kwamen er grote veranderingen tot stand door een geheel andere indeling en meer bebouwing aan de Hartveldseweg.

plaat te buigen. Na herhaaldelijk gebruik braken de steeltjes af en werden door het KSF ingezameld en als oud koper ten bate van het KSF verkocht.

In het gebouw aan de Diemerakade werd de slijppasta, bestaande uit olijfolie en diamantpoeder, op een speciale manier gescheiden. Het teruggewonnen diamantstof, het zogenaamde *boort*, werd weer voor hergebruik aan de diamantindustrie verkocht; de opbrengst kwam ten goede aan het KSF. Tot op heden wordt dit nog gedaan door de Diemenaar

Eveneens uniek voor deze buurt was het *Lunapark*, dat in juli 1931 haar poort in de Jan Bertsstraat voor het publiek opende. Boven de poort prijkte een levensgroot beeld van een nar, het symbool dat tot pretmaken en vrolijkheid aanspoorde. Volgens een medewerkster, mevrouw Dietz, werd het *Lunapark* door haar, één van de directeuren de heer Benner en burgemeester De Wolff geopend met een rit in de achtbaan.

Helaas was het *Lunapark* geen lang leven beschoren en moest het wegens faillissement in 1932 zijn poort al weer sluiten.

De middenstand in de *Nieuwe Buurt* was er niet gelukkig mee. J.M. Weerdenburg, groentehandelaar in de Jan Bertstraat, was juist in november 1931 met het oog op het *Lunapark* in zijn groentewinkel een verlofzaak (café) begonnen. Evenals de op 27 juni 1931 geopende visch- fruit- en zuurwarenwinkel van H.P.J. Hansen jr. in de Arent Krijtsstraat. Het blad *De Stad Amsterdam* van vrijdag 25 augustus 1933 vermeldt:

“Waar den vorigen zomer de draaimolens nog lustig zuierden, de achtbaan nog onvervaard door de moedigsten onder de uitgaande Amsterdammers werd beklommen, waar een orkaan van muziek uit de grammofoons, stoomcarrousselorgels en radio tot laat in den avond naar den donkeren hemel sloeg, waar men zich luidruchtig kon vermaken in malle autootjes, in scheepjes, met ringverpen en schieten, paard rijden, rondzuieren in zweefmolens, enzovoort, daar waar het Coney Island van Amsterdam was, in het Lunapark te Diemen, heerscht nu een akelige stilte. Het onkruid woekert er hoog op, de vernakelijkheden zijn gesloten en reeds grootendeels verdwenen. Nu en dan hoort men het gehamer van een paar slopers, die bezig zijn. Het Lunapark is verdwenen: blijkbaar zijn wij zoo leuk van onszelf dat vermaakgelegenheden geen levensvatbaarheid bezitten.”

De Hartveldseweg was al ten dele tot een winkelpromenade omgetoerd. In de *Nieuwe Buurt* werd de Arent Krijtsstraat dé winkelstraat.

Het zal mede door de mobilisatie en de Tweede Wereldoorlog gekomen zijn, dat de bouwfase tussen de Schoolstraat en de Burgemeester Bickerstraat niet werd uitgevoerd.

De oorlogsdreiging nam toe, Nederland mobiliseerde op 29 augustus 1939. Op 10 mei overschreden Duitse troepen de Nederlandse grens en vijf jaar Duitse bezetting volgde, een bezetting die niet zo maar aan Diemen voorbij ging. De ene maatregel volgde op de andere. Eén van de rampzaligste voor Diemen kwam van de bouw van een bunkermuur met geschutskoepel ter verdediging van Amsterdam aan de Hartveldsebrug in 1943. De bouw begon omstreeks de geboorte van prinses Margriet. Voor de Diemenaren werd het de *Margriet-poort*.

Niemand vermoedde toen welke catastrofale gevolgen dit zou hebben, totdat de

Kaart van Amsterdam (detail), 1 : 2000, blad N9, 1980

Dienst Openbare Werken Amsterdam

Ook oude bestaande delen van de dorpskern, bijvoorbeeld de Ouderkerkerlaan en de Muiderstraatweg, werden met nieuwbouw verlengd. Er werden ook nieuwe straten, zoals de Julianastraat, de Burgemeester Bickerstraat en de Burgemeester de Kievietstraat, aangelegd en bebouwd.

Het was vooral de nieuwbouw tussen de Diemerkade en de Schoolstraat die het beeld van Diemen drastisch veranderde. Deze geheel nieuw aangelegde wijk met woningen, winkels en bedrijven kreeg al gauw de naam de *Nieuwe Buurt*.

Uniek voor deze wijk was, dat de straten, volgens een ontwerp van de gemeente-architect J. de Boer en aannemer M. van Hes, op palen werden aangelegd. De nieuw aangelegde straten werden vernoemd naar leden van het Hoogheemraadschap uit de 17e en 18e eeuw: Jan Bertstraat, Arent Krijtstraat, Joh. van Soesdijkstraat, R. Castelijnsstraat en Joh. Coussersstraat.

Eén van de grote ondernemingen in deze buurt was de fabriek van het *Diamantbewerkers Koperen Stelenfonds* "Nieuwe Levenskracht" (KSF) aan de Diemerkeade. Het KSF werd in 1905 opgericht door Ome Jan van Zutphen ter bestrijding van tuberculose, een ziekte die toen veel voorkwam. De koperen steeltjes worden gebruikt door diamantslijpers om de slijpkop onder een bepaalde hoek op de slijp-

Klaas Peijs, die op 1 januari 1992 zesenvijftig jaar in dienst is bij het KSF, dat tegenwoordig in het gebouw van de Diamantbeurs in Amsterdam-Zuidoost is gevestigd.

Naast het gebouw van het KSF aan de Diemerkade werd in 1924 de zeep- en parfumeriefabriek *Het Lampje* gebouwd. Op de zijkant van de fabriek, ontworpen door de architecten Bijvoet en Duiker, stond met grote letters *Zonnestral Zeepfabriek*. De stukjes zeep werden aan de diamantbewerkers à f 0,10 per stuk verkocht, eveneens ten bate van de tuberculosebestrijding en het herstellingsoord *Zonnestral* in het Gooi.

Het afnemen van de activiteiten van de Amsterdamse diamantindustrie in de crisistijd deed het KSF besluiten de zeepfabriek in 1928 te sluiten. De vrijgekomen ruimten werden aan bedrijven verhuurd totdat het Ministerie van Oorlog in 1939 een deel van het pand voor het 2e Regiment Infanterie vorderde.

OPENING ZATERDAG 27 JUNI
VAN MIJN ZAAK IN

VISCH, FRUIT EN ZUURWAREN
Joh. v. Soesdijkstraat 35
Specialiteit in Gerookte Paling

Bij aankoop vban pl.m. 50 cent een **AARDIG CADEAU**
Aanbevelend, **H. P. J. HANSEN Jr.**

Zaterdagmiddag om 2 uur:

OPENING van den
Vogel- en Pluimveevoederhand. „De Arend”
Arent Krijtsstraat 9, Diemen

Alle soorten **Voilière-Zaden** – ook voor tropische vogels –
 zowel los als verpakt.

Ideaal adres voor **Kippen- en Duivenvoer, Honden en
 Kattenbrood, Vischvoerders** en aanverwante artikelen.
VAKKUNDIGE BEDIENING! LAGE PRIJZEN!

Räumungskommissar uit Den Haag aan de Diemense burgemeester de Geer van Oudegein opdracht gaf alle woningen, winkels en bedrijven, gelegen tussen de Diemerkade en de Jan Bertsstraat, voor schootsveld af te breken. Het werk moest uiterlijk op 15 december aanvangen. Voor iedereen ongeloofwaardig, maar het was onherroepelijk! In een brief vroeg de burgemeester nog of er van een misverstand sprake was. Integendeel, hij werd door te lang wachten op 17 december 1943 met onbepaald verlof gestuurd. Diezelfde dag werd de burgemeester van Amsterdam Voûte tot waarnemend burgemeester van Diemen benoemd. De sloop nam een aanvang en 1731 inwoners uit deze buurt werden naar de Transvaalbuurt in Amsterdam-Oost geëvacueerd naar lege huizen van gedeporteerde joodse landgenoten. Op 7 januari 1944 legde Voûte zijn functie neer en werd hij opgevolgd door F.P. Guépain.

Van de reeds genoemde straten in de *Nieuwe Buurt* boden de onderliggende ruimten tijdens razzia's een unieke schuilplaats. De ruimten waren via de nog niet aangesloten putten bereikbaar. Zelfs onderduikers hebben met sloophout, afkomstig uit de afgebroken huizen, daar een tijdelijk verblijf gehad.

Op 5 mei 1945 kwam het bericht dat alle Duitse troepen in het nog bezette deel van Nederland zich in Wageningen hadden overgegeven. De werkelijke bevrijding voor Diemen kwam op de 8e mei, een onvergetelijke dag!

Na de feestvreugde, die dagen duurde, begon Diemen aan de opruiming van de chaos die de bezetter had achtergelaten. Dank zij de Marshallhulp kon Nederland in 1949 aan de wederopbouw beginnen.

In Diemen werden op de puinhopen van het afgebroken gedeelte de eerste winkels aan de Arent Krijtsstraat in 1951 geopend. Door een andere indeling van de bebouwing aan de Hartveldseweg ontstond een breed gazon, waar op 5 mei 1958 het bevrijdingsbeeld werd onthuld door de commissaris van de koningin in Noord-Holland dr. M.J. Prinsen, in aanwezigheid van burgemeester Strumphler Tideman en belangstellenden. Het beeld werd gemaakt door Jeanne Bijlo uit Bergen N.H. en stelde een nimf voor, oprijzend uit waterplanten, die haar als het ware omstrengeld hield. Het beeld werd in de nacht van 29 op 30 december 1988 ontvreemd en is nooit teruggevonden.

Het heeft lang geduurd voor het gedeelte Arent Krijtsstraat vanaf de hoek Hartveldseweg tot de Joh. van Soesdijkstraat werd bebouwd. Op de plaats waar nu het hoofdkantoor van de AVVL uitvaartzorggebouw is, stonden vóór 1944 vanaf de Hartveldseweg woningen, onder andere van de gemeentesecretaris, de burgemeester, W.J.A. Mol en de winkels met bovenwoningen van onder andere kapper A. Molenaar, de pluimveevoeder- en hengelsportzaak De

De Hartveldseweg in de dertiger jaren. Rechts naast het huis met het hoge punt dak was de ingang van de Arent Krijtsstraat
 foto archief Frits Reurekas

De Hartveldseweg anno 1992. Het tweede gebouw van links is het hoofdkantoor van de AVVL uitvaartzorg. Rechts ernaast begint de Arent Krijtsstraat
 foto Wiard Krook

Arend van Ingen Schenau, de kruidenierswinkel van Wolters en de melkzaak van H. Grootenboer.

De eerste paal van het AVVL-gebouw werd op 7 februari 1975 door mevrouw Bruijn uit Haarlem geslagen. Zij stond als het 250.000ste AVVL-lid ingeschreven. Wie enige gelijkenis ziet tussen dit gebouw en het gemeentehuis heeft gelijk: beiden werden ze ontworpen door de architect H.N. van Wijk uit Soest. De bouw werd verzorgd door het aannemers bouwbedrijf Netjes BV uit Amsterdam. In juni 1976 kon het kantoor officieel in gebruik worden genomen.
 Frits Reurekas

Literatuur

- P.J. Ter Beek Sr.: *Historie van Diemen*. Amsterdam, 1957.
 Francine Püttmann: *Joden in Diemen*. In: Jan Mulder, Hanna Blok & Karin van Reenen (red.): *Diemen Buyten Amsterdam*, Amsterdam 1987, p. 146-144.
 J.F. Reurekas: *Diemen 1940-1945*. Diemen, 1985.
 Theo Schaap: *Diemen na de Franse bezetting*. In: Jan Mulder, Hanna Blok & Karin van Reenen (red.): *Diemen Buyten Amsterdam*, Amsterdam 1987, p. 152-182.

Begraven in Diemen

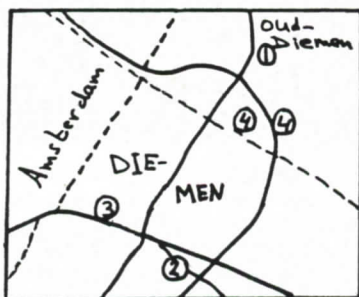
In het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden is onlangs een model geplaatst van een graf dat is gevonden in Jericho en dateert van omstreeks 2300 v. Chr. In het graf, dat door een schacht in de rots te bereiken was, lagen skeletten van mannen, vrouwen en kinderen. Daarbij vond men aardewerk, toiletartikelen van been, sieraden, en ook een gedeelte van een bewerkte tafel. Schriftelijke bronnen bestaan er uit die tijd nauwelijks, maar aan de hand van dergelijke vondsten is het toch goed mogelijk een beeld te krijgen van de manier waarop deze mensen toen hebben geleefd.

Begraafplaatsen zijn voor de studie van de geschiedenis van een plaats of een tijdperk erg belangrijk. De giften die door de nabestaanden in het graf worden gelegd, geven informatie over het leven van de mensen in die tijd. Je kunt er van uitgaan, dat aan de voorwerpen die de dode mee kreeg veel zorg was besteed. Begraafplaatsen geven ook aan hoe de mensen dachten over een leven na de dood. In een sarcofaag - een stenen grafkist - in het Thermenmuseum van Heerlen is aan de binnenkant een heel huis afgebeeld. Zo zou de dode zich "thuis" kunnen voelen. Ook vinden we vaak resten van voedsel, dat bedoeld was hetzij voor de dode, hetzij voor de goden; dat is niet altijd duidelijk.

Ook nu is het vaak nog de gewoonte om een voorwerp dat voor de overledene van groot belang was, mee te geven: een bril, soms een trouwring, ook aan de kleding die de dode draagt wordt zorg besteed. Wie op een begraafplaats om zich heen kijkt, kan uit de opschriften op grafmonumenten iets te weten komen over het geloof van de overledene, over de sociale status - een groot grafmonument, en over de plaats die hij of zij innam binnen de familie. Dat de stijl van de grafmonumenten van tijd tot tijd verschilt is ook duidelijk zichtbaar.

Vier begraafplaatsen

In Diemen zijn vier plaatsen aan te wijzen waar in de loop der tijden doden zijn begraven. Overzichtkaartje

ven. De oudste is de begraafplaats Gedenk te Streven in Oud-Diemen (1). Daarna werd begraven op Rustoord aan de Weesperstraat (2) en op het terrein achter de rooms-katholieke kerk aan de Hartveldseweg (3). De joodse begraafplaats Zeeburg lag tot 1896 in de gemeente Diemen. Daarna werd het gebied waarop deze begraafplaats lag aan Amsterdam verkocht. Toen die begraafplaats te vol werd, is in 1914 bij Oud-Diemen een nieuwe joodse begraafplaats gesticht (4).

GEDENK TE STREVEN, Oud-Diemen

Op vrijwel alle oude kaarten waarop Diemen staat afgebeeld, is een dorpskerk te zien die gewijd was aan Maria. Recente opgravingen

van de oude dorpskerk van Oud-Diemen hebben aangetoond dat deze Mariakerk verschillende bouwfasen kende. Zo bleek tijdens een funderingsonderzoek dat het koor, thans nog als ruïne aanwezig, in de veertiende eeuw werd gebouwd. De kerk moet echter een veel oudere voorganger hebben gehad, mogelijk van hout of tufsteen.

Een bijzondere vondst in een onderzoekspuut ten oosten van het koor van de kerk, was een 12e-eeuws grafveld. Het bevond zich op grote diepte, gedeeltelijk onder de koormuur.

Een gedeelte van een grafveld uit de 12e eeuw, in november 1990, blootgelegd tijdens opgravingen aan de oostzijde van het koor van de voormalige Mariakerk te Oud-Diemen. Zichtbaar zijn vlnr. een incomplete tufstenen sarcofaag, een begraving zonder kist, een boomstamgraf en een zandstenen sarcofaag

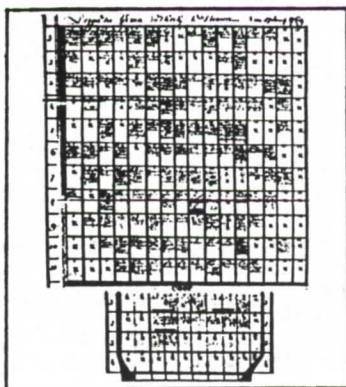
foto Wiard Krook

Opvallend waren de verschillende manieren van begraven die daarbij aan het licht kwamen: een begraving in een houten kist met lattenbodem; daaronder een sarcofaag opgebouwd uit grote blokken tufsteen (de kist was leeg en het deksel van gestapelde tufstenen blokken ontbrak); daarnaast een begraving zonder kist; vervolgens een boomstamgraf en tenslotte een grote sarcofaag met deksel gemaakt van roodbonte zandsteen. Deze kostbare kist bevatte de skeletten van een man, een vrouw en een kind. In de toekomst zal mogelijk meer duidelijkheid komen over de identiteit van deze personen.

Sinds de vroege middeleeuwen bestond de gewoonte om in de kerk te begraven. De gelovigen van Diemen werden begraven in de kerk of op het kerkhof. Ook toen de kerk na 1578 overging in hervormde handen, bleef dit zo. In 1769 moest de uit zerken bestaande vloer van de kerk worden opgehoogd; de

„Legger der Graven in d'kerk te Diemen Den 27 Junij 1769” Gemeentearchief Diemen

kosten hiervan kwamen voor een deel voor rekening van eigenaars van de graven. Om de rechten op de 215 graven binnen de kerk vast te stellen werd onder andere gebruik gemaakt van een plattegrond. Aan de hand hiervan is het mogelijk een indruk te krijgen van de omvang van de kerk. De zerkenvloer in de kerk werd iedere week door de koster bedekt met een schone laag wit zand.

De opbrengsten van de verkoop en verhuur van graven waren voor de kerk een bron van inkomsten. In de kerk kon men kiezen uit een koop- of huurgraf. Op het kerkhof waren er alleen huurgraven. Zodra iemand was overleden werden de klokken in de 30 meter hoge toren geluid. Bij de begrafenis gebeurde dat nogmaals. Hiervoor moest worden betaald, maar kennelijk voldeed niet iedereen aan deze verplichting. De klokkeleiders verzochten om een goede regeling:

“...[omdat] ook sommige [mensen] van buiten uijt andere Jurisdictiën [plaatsen] wanneer aldaer Imand overleeden is alhier klokken komen Luijden zonder daer voor jets aande kerk, off de luijers te betalen...”

Er werd daarom een reglement opgesteld: Voor het luiden van de grote en de kleine klok moest bij een begrafenis voor ieder kwartier betaald worden. Hiervan was 1/3 voor de kerk en 2/3 voor de klokkeleiders. Ook voor het luiden van de kleine klok alleen betaalde men per kwartier. Hiervan was 1/3 deel voor de kerk en 2/3 deel voor de doodgraver. Mensen van buiten Diemen betaalden het dubbele tarief. De koster regelde de uitbetaling van de gelden direct na de begrafenis.

De doodgraver

De doodgraver had de zorg voor het begraven van de doden, die meestal uit Diemen, maar ook wel van elders afkomstig waren. Uit de Diemer- of Watergraafsmeer kwamen de

Sfeeropname van de begraafplaats „Gedenk te Streven” te Oud-Diemen vlak voor de restauratie van 1990

foto Wiard Krook

begravenissen meestal per schuit door de Kerkvloot naar Diemen. Na 1807 werd het ambt van koster en doodgraver verenigd in een persoon. De doodgraver had een reglement waarin zijn taken waren omschreven. Van de doden die hij begroef was hij verplicht een lijst aan te leggen en die elke zaterdag getekend aan de gemeente-secretaris door te geven. Daarop moest de plaats van herkomst en de doodsoorzaak van de overledene worden ingevuld.

In een document uit 1692 wordt verteld dat na de begrafenisplechtigheid een dodenmaal plaatsvond in de herberg. De doodgraver moest zich daarna naar de deur van de kerk of naar de ingang van de begraafplaats begeven en met een open schaal voor de kerk en arm-lastigen collecteren.

De restauratie van 1990

Evenals in het verleden waren in de laatste decennia de grafstenen verzaakt. Sommige waren gebroken en de hele begraafplaats zag er rommelig en vervallen uit. Door de gemeente Diemen is het terrein onlangs gerestaureerd. Hierdoor zijn ook de contouren van de oude voormalige Mariakerk zichtbaar geworden. De zerken liggen weer netjes op rijen, zij het niet altijd in de officiële volgorde. Men vindt er de grafstenen van bekende Diemense families. Ook de steen van Manasse Hoogburen die van 1737-1778 schout en secretaris van Diemen is geweest. Tijdens de opgravingen van de AWN in 1989 werd aan de zuidzijde van de toren een groot fragment van een 17e-eeuwse grafsteen gevonden. Uit de ontbrekende tekst bij elke regel valt op te maken dat de steen oorspronkelijk circa 10 cm breder moet zijn geweest.

We lezen:

ANNO 1606 DEN 28STEN FEBRARIVS
IS GESTORVEN

CLAES HENDERYCKSEN VYSKER
[TOT] DIEMERPAT
BIJ SYN LE[VEN] WAS HI VEEL TIT VYL
ENDE NAT
DEN HEER [SAL] DIE WEEDV EN 7
KINDE[REN] SO VEEL GEVEN
DAER [SY] MET GOT EN EEREN
MOGEN OF LEVEN

Vrij vertaald luidt de tekst:

Op 28 februari 1606 is gestorven
Klaas Hendriksen visser aan het Diemerpas
Tijdens zijn leven was hij dikwijls vuil en nat
De Heer zal zijn weduwe en 7 kinderen
zoveel (steun) geven
dat zij met God en eer zal kunnen (verder)
leven.

RUSTOORD

In de 18e eeuw kwam er verzet tegen het begraven in de kerk. Sommige kerkgangers vonden het ongezond. Ook wilden mensen die graven van naaste familieleden in de kerk hadden, er niet meer naar binnen gaan. Anderen durfden dat niet uit bijgeloof. Daarom werd er gezocht naar een plaats buiten de bebouwing. In 1789 verzocht Georg Henri Aman, doodgraver in Amsterdam, aan de Burgemeesters van Amsterdam (deze stad was tevens ambachtsheer van Diemen) toestemming een begraafplaats aan te leggen in Diemerbrug. Hij had sinds enige tijd de voorkeur bespeurd van "velen zijner medeburgers om hun lijken buiten de stad ter aarde te doen bestellen, teneinde zorg te dragen voor de gezondheid van de levenden".

Aman legde de eerste particuliere buitenbegraafplaats voor Amsterdam aan in 1791. Het kerkhof lag aan de Weespertrekvaart en was geheel omgeven door een diepe gracht en rondom was een dubbele rij bomen geplant. Een ijzeren hek op een brug over de gracht vormde de toegang. De doden werden gebracht met een statig rouwzucht, dat kon aanleggen voor de ingang. Degenen die liever over de weg kwamen, konden gebruik maken van een rouwkoets.

Aansprekers

De aansprekers droegen tot diep in de 19e eeuw lange steken, lange zwarte mantels en een grote witte bef onder de kin. Verder droegen ze een kniebroek, fijne zwarte kousen en lage schoenen met zilveren gespen. Bij slecht weer droegen ze een wijde mantel en een paraplu. Er waren grote en kleine aansprekers. De grote waren de boden van de begrafenisfondsen, de kleine aansprekers waren weer door de grote aangesteld. Meestal waren dat barbiërs en schoenlappers. Bij een begrafenis waren er meestal 6 tot 12 dragers. Soms werden daartoe werkloze familieleden van een aanspreker "in het pak gestoken". Achter de koets liepen vaak oude aansprekers

die zo nog wat bijverdienden. Met bijnamen als Jan met de Bochel, Scheve Dirk, Doove Freck en Kromme Manus werden ze naar hun lichameklijke gebreken getypeerd.

Het was mogelijk om op het kerkhof een individueel graf of een familiegraf met grafkelder te kopen. De beroemde natuur- en letterkundige Pieter Nieuwland (1764-1794), moet hier begraven zijn. Hij wilde een graf in de vrije natuur; op zijn graf stond een eenvoudig monument met de tekst "Natuur wenende om haar kind". Daarvan is echter geen enkel spoor teruggevonden. Rechts van de ingang ziet men het familiegraf van jhr.

E.W.E. Bicker, die van 1899-1903 secretaris en vervolgens tot 1925 ook burgemeester van Diemen is geweest. Ook P.J. ter Beek, geschiedschrijver van Diemen, die in 1964 overleed, ligt er begraven. Verder vindt men er fraaie grafmonumenten, vooral van belangrijke Amsterdammers zoals bijvoorbeeld van dr. N.J.B. Kappelijne van de Coppello, (overleden 1877) hoogleraar en rector van de Universiteit van Amsterdam.

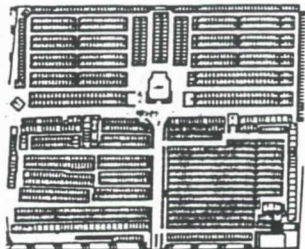
In 1808 krijgen de rooms-katholieken uit Diemen het recht op een eigen gedeelte van de begraafplaats Rustoord. Op het linker gedeelte kunnen zij hun doden in gewijde aarde begraven. Hiervoor had Aman bij schout en schepenen een verzoek ingediend, omdat in de instructie van de doodgraver "met zoveel woorden gesteld staat, dat bij de begrafenis geen uiterlijkheden, zoals bij de roomse of andere gezindheden in andere plaatsen en landen gebruikelijk zijn mogen gedaan worden". Het rechter gedeelte blijft voor de protestanten.

Na 1827 als achter de rooms-katholieke kerk een eigen kerkhof wordt ingericht, worden v

Vele doden weer daarheen overgebracht. In 1925 wordt *Rustoord* verkocht aan de Evangelisch Lutherse Gemeente te Amsterdam. Nadien werd het terrein tweemaal uitgebreid. In 1983 wordt de Protestantse Coöperatieve Begrafenisonderneming de eigenaar, in 1987 gaat het over in particuliere handen. De aula uit 1935 is in 1983 gerestaureerd; toen werd ook het oude sectielokaal van de rijkspolitie op het terrein opgeknapt tot koffieruimte na begrafenissen.

Plattegrond van begraafplaats en ruwcentrum „Rustoord”, Weesperstraat 84, aan het eind van de jaren '50. De centraal geplaatste aula werd op 2 november 1935 in gebruik genomen. In 1952 breidde men uit met een doodgraverswoning

Archief Evangelische Lutherse Gemeente te Amsterdam

Jaap Hovius, een medewerker van *Rustoord*, is momenteel bezig een computerbestand op te bouwen van alle personen die ooit op *Rustoord* werden begraven. Onlangs ontdekte hij in oude begraafboeken de vermelding „het eerste lijk”. Het betreft de begraafing van Anna

Maria Evers, die op 3 juni 1791 ter aarde werd besteld. Het graf werd op 1 september 1834 geruimd en als grafnr. 610 opnieuw uitgegeven.

De meest recente uitbreiding van *Rustoord* is een grafveld waar volgens Moslim traditie begraven kan worden. Zo zet de begraafplaats een traditie voort ruimte te bieden aan mensen van alle gezindten.

DE ROOMS-KATHOLIEKE BEGRAAFPLAATS

Nadat de Mariakerk op Oud-Diemen tegen het eind van de 16e eeuw in protestantse handen was gekomen, gebruikten de rooms-katholieken een boerenschuur in Overdiemen als kerk. Noch van dit kerkje, noch van eventuele begravingen daar is tot nu toe iets gevonden. In 1786 werd in Diemerbrug (het gebied bij de oude brug en de Hartveldseweg) de schuilkerk *De Hoop* gebouwd, die dienst heeft gedaan totdat in 1910 een nieuwe kerk aan de Hartveldseweg werd gebouwd. Bij de schuilkerk hoorde geen begraafplaats. Zoals we reeds zagen konden rooms-katholieken hun overledenen begraven op *Rustoord*.

In 1821 werd C.C. van Houtem pastoor van Diemen. Hij vond een arme gemeente en een vervallen kerk, maar hij was kennelijk een energiek en vindingrijk persoon. Op de grond die tot zijn tuin behoorde legde hij een kerk-

hof aan en met de opbrengsten hiervan kon hij de noodzakelijke reparaties aan de kerk laten uitvoeren en de schulden betalen. Hij had echter vergeten een vergunning aan te vragen voor het kerkhof. Maar nadat men zich ervan had overtuigd dat alles volgens de provinciale reglementen was uitgevoerd, kwam de toestemming alsnog. Op 43-jarige leeftijd, in 1831 is hij gestorven en op zijn „eigen” kerkhof begraven.

In 1835 had de doodgraver van de rooms-katholieke begraafplaats de volgende inventaris:

“6 ijzers voor het maken der graven - een grootte baar - een dito kleiner - een groote schroef - een dito kleiner - een zeer klein - 4 schoppen - een haak - 2 zwarte schraagjens - Barekleed - een groot Kruisbeeld met kruis op het Kerkhof geplaatst - een kleine ladder”.

DE JOODSE BEGRAAFPLAATS

Op dinsdag 5 mei 1914 vond de eerste begraafenis op de joodse begraafplaats in Diemen plaats. Kort daarvoor, op 3 mei was de begraafplaats ingewijd, waarbij onder meer rabbijnen van de beide joodse gemeenten in Amsterdam aanwezig waren: van de Asjkenazische of Hoogduitse gemeente en van de Sefardische of Portugese gemeente. De treinen uit de richting Amsterdam en Hilversum hadden daarvoor bij de halte

De rooms-katholieke begraafplaats, Hartveldseweg 24, anno 1992. Op de achtergrond zien we de door brand zwaar beschadigde schuilkerk „De Hoop”

foto Wiard Krook

Een van de grafvelden van de in 1914 aangelegde joodse begraafplaats, Ouddiemerlaan 146

foto Daniel Kemell

Diemen gestopt. Het nieuwe terrein was nodig omdat de begraafplaats bij Zeeburg niet voldoende ruimte meer bood, maar ook omdat voor de minder draagkrachtigen de kosten voor een begrafenis in het afgelegen Muiderberg te hoog waren. Op de joodse begraafplaats in Diemen staan dan ook weinig grote grafmonumenten. Tot 1940 zijn er jaarlijks rond de 500 doden begraven. Tegenwoordig wordt er nog maar zelden begraven.

De begraafplaats bestaat uit 2 stukken land, samen circa 11 ha groot. Voor de bouw van een groot viaduct dat de Nederlandse Spoorwegen in 1928 heeft gebouwd, werd een stuk grond onteigend. Als tegenprestatie zorgde de NS op het achterste gebied voor de bouw van een nieuw *Metaarhuis*, een reinigingshuis waar de doden volgens de joodse voorschriften worden gewassen en in hun doodsklederen gehuld.

De oudste graven liggen direct achter het witte huis van de beheerder. Op een van de drie grote velden van het achterste gedeelte liggen duizenden graven die in 1957 uit Zeeburg naar Diemen zijn overgebracht. Zij waren daar begraven op een stuk grond dat nodig was voor de bouw van de Schellingwouderbrug. In samenwerking met het rabbinaat, dat er voor zorgde dat alles precies volgens de voorschriften gebeurde, duurde het twee jaar voordat alle graven waren overgebracht. Het ging om het oudste gedeelte van de begraafplaats Zeeburg, met voornamelijk graven van armen. De houten kisten waren vergaan en grafstenen waren er nauwelijks. Dat is op het nieuwe veld zo gebleven. Aan het begin van het veld staat een grote steen waarop in het Hebreeuws en het Nederlands wordt aangegeven waartoe het veld dient.

Een andere bijzonderheid op deze begraafplaats is de aanwezigheid van een urnenveld. In de joodse traditie is lijkverbranding verboden. In Westerbork werden echter de Joden die daar in de oorlog stierven, in het nabijgelegen crematorium verbrand. De urnen werden tijdens, en ook nog na de oorlog naar de plaats van herkomst gebracht en daar op joodse begraafplaatsen bijgezet. Het urnenveld van Diemen telt ongeveer 400 urnen met as van voornamelijk Amsterdamse Joden.

Er is in Diemen veel begraven en herbegraven. Het is te verwachten dat door het voortgaande onderzoek naar de begraafplaatsen meer historische gegevens over Diemen en haar inwoners aan het licht komen.

Hanna Blok en Noor van Mens

Literatuur

Een overzicht van de geschiedenis van Diemen, met aandacht voor de kerkelijke gebruiken en plaatselijke ontwikkelingen vindt men in: *Diemen buyten Amsterdam* (onder redactie van Jan Mulder, Hanna Blok en Karin van Reenen), Amsterdam, 1987. Verder is gebruik gemaakt van P.J. ter Beek: *Historie van Diemen*, Amsterdam, 1957; J.H. Kruizinga: *Watergraafsmeer*, Amsterdam, 1968 en *Begraven en Cremeren in Amsterdam: de dood verbloemen?*, catalogus bij een tentoonstelling in de Nieuwe Kerk, Amsterdam, 1982. De opgravingen van de *Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (AWN)*, *Afdeling Amsterdam en Omstreken* en van de *Afdeling Archeologie/Stedelijk Beheer van Amsterdam* leverden materiaal over de oudste perioden. Mondelinge informatie en verschillende archiefstukken completeerden het beeld.

Gedenksteen ter herinnering aan de bijzetting van duizenden oude graven afkomstig van de Amsterdamse begraafplaats „Zeeburg”. De graven moesten in 1957 wijken voor de bouw van de Schellingwouderbrug

foto Francine Pittmann

Boerderij "Zeldenrust" in Diemen-Noord historisch bekeken

Toen in het voorjaar van 1987 de weilanden langs de Ouddiemerlaan onder het zand van de nieuwbouw verdwenen bleef boerderij *Zeldenrust* gespaard. Het werd daarmee inzet van een debat tussen voor- en tegenstanders van behoud van de boerderij als historisch waardevol gebouw. Over de ouderdom liepen de meningen uiteen. De boerderij zou in ieder geval herhaaldelijk door Rembrandt afgebeeld zijn. Verder waren er weinig concrete gegevens voorhanden. Inmiddels is door nieuw onderzoek naar de opbouw van de huidige vervallen boerderij, aangevuld met archiefgegevens, de geschiedenis van het gebouw in grote lijnen duidelijk geworden.

In de archieven komen we de naam *Zeldenrust* pas in 1849/50 voor het eerst tegen. Echter de oudste vermelding van een boerderij op de

Gezicht op Oud-Diemen met tekenaar, pentekening Rembrandt, ca. 1649/'50
particuliere verzameling

Een langhuisboerderij aan de Ouddiemerlaan, anonieme pentekening, 17e-eeuw

plaats van *Zeldenrust* dateert uit 1626: *een huijs ende werff, berch ende camer*. De bewoning op deze plek is zeer waarschijnlijk ouder en kan, net als elders langs de Ouddiemerlaan, heel goed tot in de middeleeuwen teruggaan. In 1649 volgde een tweede, vrijwel gelijklopende vermelding. Het is deze boerderij die rond 1650 door Rembrandt getekend werd. Hij komt eenmaal voor op een veldschets en tweemaal op in het atelier uitgewerkte tekeningen. Deze laatste tekeningen zijn echter historisch gezien minder betrouwbaar. Kort na het midden van de 17e eeuw vond een afbraak en nieuwbouw plaats. Dit blijkt uit een vroeger aan Rembrandt toegeschreven tekening. De pentekening, waarschijnlijk gemaakt door een tekenaar uit de omgeving van Rembrandt, laat een *langhuisboerderij* met een dwars uitgebouwde opkamer/kelder zien. Het is voor deze tijd een algemeen voorkomend boerderijtype in het Amstelland. Naast het stalgedeelte staat een hooiberg en achter op het erf een schuur. Van deze bouwfase is waarschijnlijk alleen een deel van de zijmuur en de achtermuur van de opkamer overleefde. De rest van het opgaande werk is zeker van jongere datum. Wel is het zo, dat een deel van het grondplan tot deze periode zal teruggaan en dat vanuit de 17e-eeuwse boerderij het huidige gebouw is ontstaan. Die ontwikkeling blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat bij de laat 18e-eeuwse vernieuwing en verhoging van het voorhuis het dak gedeeltelijk op een plafondbalk van de opkamer kwam te rusten. Dit was een minder geslaagde con-

structie die onder andere leidde tot scheuren in het metselwerk. De opkamer hoort dan ook oorspronkelijk bij een eerdere bouwphase, waarin het dak van het voorhuis ongeveer even hoog was als het dak van de stal. Dit was de situatie die lijkt op die van de hiervoor genoemde pentekening. Na 1649 werd de boerderij familiebezit. Van dit jaar tot het begin van de 18e eeuw zijn er geen archivalische gegevens over de boerderij bekend.

In 1707 is er sprake van een *huijs, berg, schuur en verder getimmerte*. Er staan 16 koeien en

Kaarte van alle de dykepligtige en eenige waalpligtige landen behorende onder het hoogheemraadschap van den Zeeburg en Diemerdijsk (detail) door Jan Wandelaar, circa 1720 collectie Hoogheemraadschap Amstel en Vecht

vaarsen, een aantal pinken en een paard op stal. In 1708/09 zijn er 20 koeien en een paard. De stal moet in deze tijd circa 12 m lang zijn. Dit stemt goed overeen met de plattegrond van de boerderij op de *Hoogheemraadschapskaart* van Jan Wandelaar omstreeks

particuliere verzameling

1720. Als de weergave correct is, is het stalgedeelte 11 à 12 m lang. Het woongedeelte heeft dan inmiddels het huidige oppervlakte. Het op de kaart zichtbare rondje is een hooiberg. De schuur is misschien door de graveur van de kaart weggelaten om plaats te maken voor de naam van de eigenaren van het perceel: Kromhout.

Hoe het ook zij, in de loop van de 18e eeuw verrees achter de stal een schuur met forsere afmetingen. De maten waren circa 9,5 x 18 m. Bij het bouwhistorische onderzoek bleek namelijk, dat het laatste stijlenpaar van de huidige stal (die 17 m lang is), in oorsprong niet tot de stal maar tot de dwarsschuur heeft behoord. De stal en schuur stonden aanvankelijk los van elkaar en werden pas later door verlenging van de stal met elkaar verbonden. Die verlenging moet zeker vóór 1811 hebben plaatsgevonden, want op een kaart uit hetzelfde jaar zien we reeds het huidige grondplan. Een boedelinventaris uit 1777 noemt de volgende vertrekken:

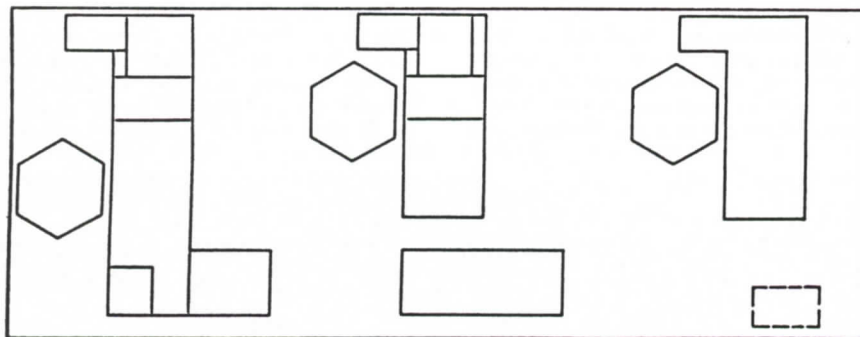
Schematisch overzicht van de ontwikkeling van boerderij "Zeldenrust" gedurende meer dan driehonderd

jaar

a Tweede helft 17e eeuw

b Midden 18e eeuw

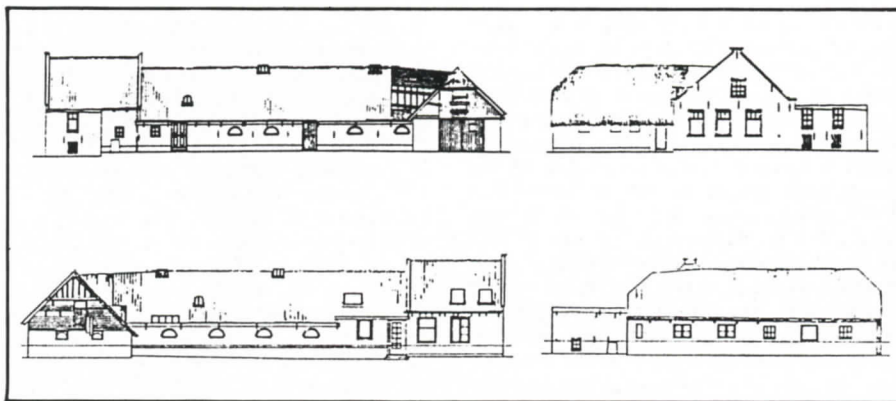
c 19e/20e eeuw

het voorhuis, de zijkamer, de keuken, de zolder en het agterhuis. De zijkamer ligt in de linker zijbeuk van het voorhuis, dat nog niet verhoogd is. De opkamer wordt in deze periode apart verhuurd. De aanwezige voorwerpen doen vermoeden, dat er in het voorhuis nauwelijks gewoond werd. In de keuken daarentegen waren vier bedsteden, een klok en voorwerpen behorende bij de haard. In een deel van het achterhuis (lees: stal) werd ook 's zomers gewoond.

Na 1777 vonden een aantal ingrijpende verbouwingen plaats. Het voorhuis werd verhoogd en in steen uitgevoerd. Hierbij ontstond de huidige vorm. Gelijktijdig werd de voorkant van de opkamer opnieuw opgemetseld en mogelijk ook alle of een deel van de oorspronkelijke houten stalwanden. Het metselwerk en de oorspronkelijke roedeverdeling van de ramen van het voorhuis duiden er op, dat dit nog in de 18e eeuw plaatsvond.

Vóór 1811 werden stal en dwarsschuur met

tekeningen C. Boschma-Aarnoudse

elkaar verbonden. De thans aanwezige stalgebinten zijn alle in dezelfde periode aangebracht en dus niet ouder dan de verlenging van de stal.

drie paarden, wagenhuis met annex schuur, zes roeden hooiberg. Dan is waarschijnlijk al de huidige stalindeling aanwezig, waarbij de stal doorloopt in de vroegere schuur.

Een volgende stap in de ontwikkeling was het vernieuwen van de dakkappen van het voorhuis en de stal en het opnieuw in baksteen uitvoeren van de stalwanden. Dit gebeurde waarschijnlijk rond de eeuwwisseling. Ook nadien werden er nog wijzigingen uitgevoerd, zoals het verstenen van de dwarsschuurwanden na de jaren '40. De vanaf het eind van de 19e eeuw ontstane erfbebouwing van wagenschuren, hokken voor kleinvee en de oude hooiberg (die in de jaren '60 nog werd verplaatst) werden in 1987 gesloopt. Boerderij Zeldenrust heeft derhalve een grotendeels laat 18e- begin 20e-eeuwse opbouw, maar gaat wat ontstaan betreft terug tot in de 17e eeuw.

Erik Schmitz

Literatuur

Boschma-Aarnoudse, C.: Boerderij "Zelden Rust", Ouddiemerlaan 543 te Diemen, Noord-Holland, SHBO 754. In: SHBO Jaarverslag 1990, Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek, 1991, p. 24-29. Reurekas, J.F.: Diemen in oude ansichten. Deel 3, Zaltbommel, 1986, ill. 28. Schmitz, Erik: Rembrandt in Diemen. In: *Kroniek van het Rembrandthuis*, nr. 1/2, 1990, p. 6-20.

In 1890 wordt de boerderij vermeld als de boerenhofstede Zeldenrust met huismanswoning, stallen voor 39 stuks hoornvee en

Boerderij "Zeldenrust" aan de Ouddiemerlaan 543 te Diemen-Noord in 1972

foto Frits Reurekas

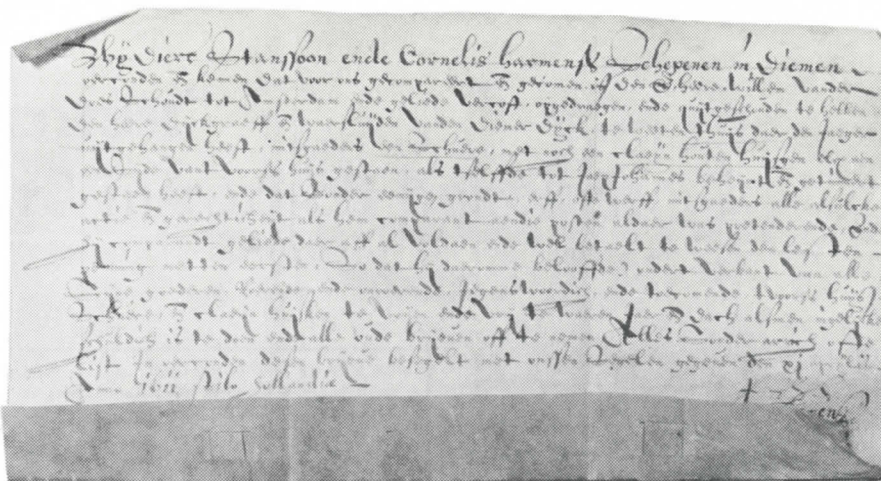

Een Diemer Oorkonde

We noemen het oorkonden: de vaak op perkament geschreven en van fraaie zegels voorzien juridische bewijsstukken, die we al gauw met de middeleeuwen in verband brengen. Maar ook tegenwoordig worden er oorkonden uitgevaardigd, al wordt daarvoor meestal geen perkament meer gebruikt en noemen we ze meestal anders. Een bij een notaris gepasseerde akte is bijvoorbeeld een oorkonde.

In middeleeuwse oorkonden werden door een bevoegd gezag bepaalde rechten verleend of bevestigd, vaak in ruil voor een tegenprestatie. Bijvoorbeeld het bezit of het vruchtgebruik van landerijen, het recht om een bepaald ambt te vervullen, een kerk te stichten, tol te heffen of ergens vis te vangen. Ook het stadsrecht werd door middel van een oorkonde verleend. Oorkonden werden dan ook alleen maar uitgevaardigd door met gezag bekleedde personen: vorsten, zoals keizers of koningen, maar ook hertogen, graven en kasteelheren. Verder ook door kerkelijke autoriteiten, zoals pausen, bisschoppen of abten van kloosters. En met het verwerven van stadsrechten ook door stadsbesturen.

Het vastleggen van privaatrechtelijke overeenkomsten bij een notaris, dat tegen het einde van de middeleeuwen steeds vaker voorkwam, gebeurde eveneens per oorkonde. Uiteindelijk konden ook door eenvoudige dorpsbestuurders, zoals die van Diemen, oorkonden worden uitgevaardigd. Nu was het gezag van schepenen en buurtmeesters van

1612, april 11. Diemen.
Schepenen van Diemen oorkonden dat Willem van der Does, schout van Amsterdam, aan het hoogheemraadschap van de Zeeburg en Diemerdiijk een herberg in de buurschap Jaap Hannes verkocht heeft. Archief Hoogheemraadschap van den Zeeburg en Diemerdiijk, thans Hoogheemraadschap Amstel en Vecht, inventarisnummer 208

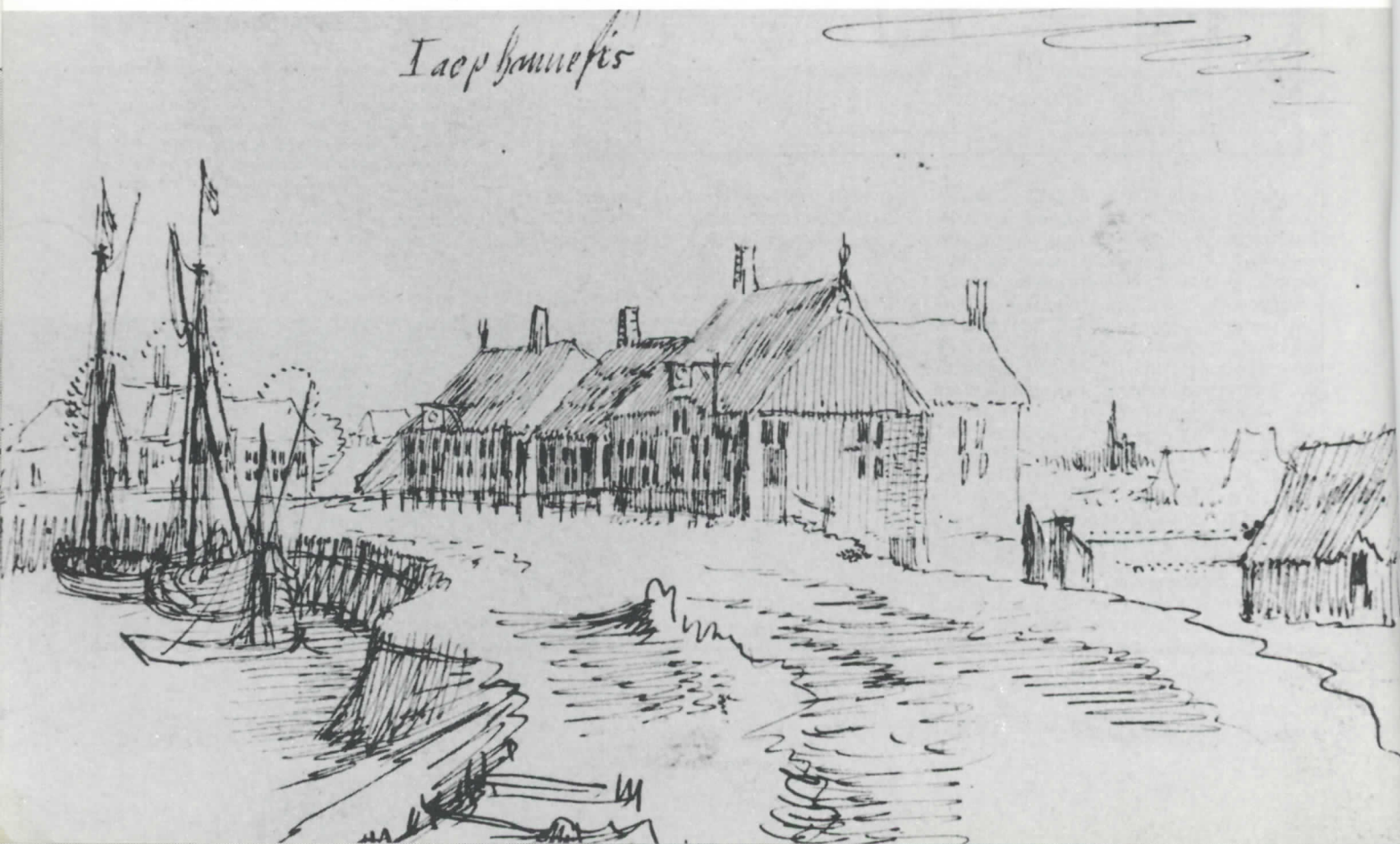
Wij Dierc Stanssoon ende Cornelis harmenss. Schepenen in Diemen - oerconden ende kennen dat voor ons gecompareert ende gecomen is den E(dele). heere Willem van der Does Schoudt tot Amsterdam ende geliede vercoft, opgedraegen, ende quijtschouden te hebben den heere Dijkgraeff ende waersluijden van den Diemer dijk te weeten thujs daer den Jaeger uijtgehangen heeft, mitsgaeders een Schuere, met noch een claeijn houten huijsgen elcx aen een Sijde vant voors huijs gestaen, als tselfde tot Jaep Johannes beheijmt ende getimnert gestaen heeft, ende dat Sonder eenijge grondt, erff, ofte werff, mitsgaeders alle alsulcke actie ende gerechticheijt als hem comparant aendie posten aldaer was pretenderende Ende hij comparant geliede daer aff al voldaeen ende wel betaelt te weesen den lesten penning metten eersten, So dat hij daeromme beloofde (ondert verbandt van alle Sijne goederen, Roerende ende onroerende, jegenswoordich, ende toecomende, voors huijs Schuere, ende claeijn huijsken te vrijen ende vrij te waeren jaer ende dach als men ingelijcke schuldich is te doen ende alle oude brieven off te nemen Alles Sonder arrich ofte list In oerconden desen brieve besegelt met onssen Segelen gegeven den xi aprilis

Anno 1611 stilo hollandiae -

[.] Loenen

Pentekening van Jaep Hannesis (Jaap Hannes) gemaakt in het begin van de 17e eeuw door Claes Jansz Visser (1587-1652)

Gemeentearchief Amsterdam

Het Gemeenlandshuis van het Hoogheemraadschap Amstel en Vecht (het voormalige Hoogheemraadschap van de Zeeburg en Diemerdijk) aan de Diemerzeedijk te Amsterdam anno 1992
foto Wiard Krook

een dorp, staatsrechtelijk gesproken, beperkt, en als overheid had een dorpswbestuur dan ook niet veel rechten te verlenen, die belangrijk genoeg waren om in een oorkonde te worden vastgelegd. Maar wél werden, met name bij de overdracht van onroerend goed, ten overstaan van schepenen akten verleden, zoals bij een notaris. En die werden in de vorm van een oorkonde door de schepenen bekrachtigd, o.a. door hun zegels er aan te hechten. Van dit type is in ieder geval een aantal Diemer oorkonden bewaard gebleven. Als voorbeeld is hier genomen een oorkonde, die deel uitmaakt van het archief van het Hoogheemraadschap van den Zeeburg en Diemerdijk, dat bewaard wordt in de oorspronkelijke behuizing van dit hoogheemraadschap, het Gemeenlandshuis aan de Diemerzeedijk. Dit fraaie, in 1726/'27 gebouwde pand staat op gebied, dat later aan de gemeente Amsterdam is toegevoegd, maar dat vroeger tot Diemen behoorde. Er is nog steeds een deel van de administratie gevestigd van het huidige Hoogheemraadschap Amstel en Vecht, waarin het Hoogheemraadschap van de Zeeburg en Diemerdijk is opgegaan. De oorkonde zelf betreft de aankoop door het bestuur van het hoogheemraadschap, bestaande uit dijkgraaf en waarslieden (*heemraden*), van een herberg in de aan de Diemerzeedijk gelegen buurschap Jaap Hannes in 1612. Dit om het bestuur van het hoogheemraadschap voortaan een vast onderkomen, met eigen vergaderruimte, te verschaffen. De mogelijkheid van het gelijktijdig nuttigen van een maaltijd en, bij het uitlopen van vergaderingen, van het zonodig overnachten ter plaatse

hebben ongetwijfeld een rol gespeeld bij de aankoop van deze herberg, die bovendien gunstig gelegen was aan de dijk zelf, halverwege Amsterdam en Muiden. Na ruim een eeuw het hoogheemraadschap onderdak te hebben geboden werd de herberg in 1726 wegens bouwvaligheid afgebroken. Het werd in 1727 vervangen door het huidige Gemeenlandshuis en vermoedelijk op dezelfde plaats gebouwd.

Jaap Haag

NB. De ondertekening bevindt zich onder de vouw van de perkamenten oorkonde. De schrijver L. Loenen is secretaris en de bezeugeling is gedaan door de genoemde schepenen van Diemen. Helaas is één van de zegels verloren gegaan en het andere beschadigd. Het betreft hier overigens eenvoudige zegels van niet-adellijke heren.

Noot van Hans de Waardt: in de middeleeuwen werd aan het Hollandse Hof – het nieuwe jaar pas geacht te beginnen met Pasen. Pasen viel in 1612 op 22 april, vandaar dat hier nog 1611 geschreven staat.

Verklarende woordenlijst

oerkonden: per oorkonde te kennen geven (oe te lezen als oo; zoals ook ae te lezen is als aa en ue als uu).

kennen: te kennen geven.

gecompareert: verschenen.

geliede: bekende.

vercoft: verkocht.

opgedraegen: in eigendom overgedragen.

quijteschouden: kwijt schelden; voor vereffend verklaren.

waersluijden: heemraden: de vertegenwoordigers van de (grondbezittende) ingelanden in het gebied achter de dijk.

daer den Jaeger uijtgehangen heeft: betreft vermoedelijk een uithangbord.

mitsgaeders: daarbij, benevens.

voors (voorsseijde): boven genoemde

Jaep Johannes (Jaap Hannes): een buurschap van enkele huizen aan de Diemer Zeedijk.

beheijmt omheind.

werff: erf of bouwplaats.

actie ende gerechticheijt: aanspraken.

posten: stelpost van een rekening.

was pretenderende: deed gelden.

daer aff: daarvan.

den lesten penning metten eersten: al het verschuldigde geld.

onder tverbant van: zich daarvoor garant stellend met.

te vrijen ende vrij te waeren: gegarandeerd vrij van welke aanspraak door welke schuldeiser dan ook.

oude brieven: oude eigendomsbewijzen.

sonder arrich ofte list: zonder heimelijke kwade bedoeling.

Anno 1611 stila hollandiae: In het jaar 1611 volgens de stijl van Holland.

Misdragingen van schout en schepenen in de late middeleeuwen

De institutionele geschiedenis¹⁾ van het dorp Diemen moet grotendeels nog worden geschreven. Voor de vroegmoderne periode, dat wil zeggen vanaf de 16e eeuw tot de inlijving van de Nederlanden bij het keizerrijk Frankrijk in 1810, zal dit vermoedelijk geen onoverkomelijke problemen opleveren. Maar wanneer wij willen weten wie voor die tijd in Diemen over substantiële bevoegdheden beschikte zullen wij het veel moeilijker hebben. De administratie werd in de late middeleeuwen nu eenmaal niet zo goed bijgehouden als daarna en van wat er werd opgeschreven is veel verloren gegaan.

Toch lukt het soms wel iets over deze oudere periode te weten te komen. Als de dorpsbestuurders zich zo ernstig misdroegen dat de landsheer erbij betrokken raakte, dan werd er in diens administratie melding van gemaakt. De archieven van de centrale gewestelijke instellingen werden meestal wat beter bewaard dan de papieren van de dorpsbestuurders. Afhankelijk van de identiteit van de landsheer vinden wij dus af en toe iets over Diemense toestanden in hetzij Utrecht, hetzij Den Haag.

Aanvankelijk behoorde de heerlijkheid Amstelland, waartoe Diemen behoorde, tot het gebied waar de bisschop van Utrecht het wereldlijk gezag uitoefende²⁾. Graaf Floris V was er tegen het einde van de 13e eeuw in geslaagd het Amstelland min of meer in te lijven bij Holland. Maar na zijn gewelddadige dood in 1296 verschoof de Hollands-Utrechtse grens weer voor korte tijd naar het westen. Gwijde van Henegouwen werd in 1301 door zijn broer Jan II, graaf van Henegouwen en Holland, tot bisschop van Utrecht gemaakt. Hij kreeg Amstelland in leen van zijn machtige broer en beschermer. Tot de dood van deze bisschop in 1317 werd Diemen vanuit Utrecht bestuurd, daarna werd Amstelland definitief ingelijfd bij Holland.

Een knoeiend college.

In het archief van bisschop Gwijde bevindt zich een register dat voor degenen die meer willen weten over de manier waarop in de middeleeuwen bestuur en rechtspraak functioneerden een zeer belangrijke bron is. Een van de aantekeningen uit dit *Registrum Guidonis* heeft betrekking op Diemen³⁾. Zij stamt uit 1310 en luidt als volgt:

Dits mijns heren zegghen, als van den scepen van Diemen: Int eerst Jan Hertgheer ende Luttic Bruninc, omdat si in der kenninc bevallen sijn, so zellen si gheven mijn here C lb ende L lb goeds ghels. Des zel ghelden Jan Hertgheer C lb ende Luttic Bruninc L lb. Dit ghelt zel men betalen tot twee daghen te Vredelant: deerst dach zel wesen Somendaghes na Sente Jans daghe, dander dach Somendaghes na Sente Pieters daghe tingeande Oechste. Waer dat wi vonden, dat dese vorgheenoemd scepen Arnout Scalen enighen scade hadden ghedaen, dat hout wi an ons te verclaren.

Voort van de scepenen van Diemen, als Jan her Bruninx soen, Jan her Werenbouts soen, Louwe Boeve ende Roelof Tollekin zellen gheven mijn here LX lb goeds ghelts, omdat si brieven beseghelt hadden, die wi vonden, dat si also niet en waren. Des zel ghelden Jan her Bruninx soen XXV lb, Jan her Werenbouts soen VIII lb, Louwe Boeve XII lb ende Roelof Tollekin XV lb ende Bruninc den scout XXV lb, omdat hi sinen zeghel daran henc, dat hi niet over en was.

Wat hier in 1310 nu precies aan de hand was, valt niet meer te achterhalen. In de eerste alinea lezen wij dat twee personen, Jan Hertgheer en Luttic Bruninc, onenigheid hebben gehad met een zekere Arnout Scalen, die in Diemen het ambt van schepen bekleedde. Waar de ruzie over ging wordt niet vermeld, wel is vastgelegd dat de twee eerstgenoemde ongelijk hebben gekregen. Jan Hertgheer moest daarom het lieve sommetje van

100 pond (C lb) betalen in "goed geld" en Luttic Bruninc werd aangeslagen voor 50 pond (L lb). De boete moest in twee termijnen, op 28 juni en op 2 augustus worden voldaan⁴⁾.

De bisschop behield zich het recht voor beide heren weer te dagen als zij Arnout opnieuw schaden zouden toebrengen. Kennelijk was de onenigheid in het dorp zo hoog opgelopen dat de landsheer in moest grijpen om de vrede te herstellen. Gezien de hoogte van de boete werd Jan Hertgheer gezien als de hoofdschuldige.

In de tweede alinea worden de namen van nog eens vier schepenen genoemd: Jan, de zoon van heer Bruning of Bruninc, Jan, de zoon van heer Werenbout, Louwe Boeve en Roelof Tollekin. Ook kunnen wij hier lezen dat een zekere Bruninc hier toen optrad als schout. Deze vier schepenen en de schout waren betrap op valsheid in geschrifte. Zij hadden namelijk het dorpszegel gehecht aan oorkonden die niet conform de waarheid waren, of zoals de bisschop schreef: "*briefe..., die wi vonden, dat zi also niet en waren*". Vooral Jan, de zoon van heer Bruning of Bruninc, had zich kennelijk misdragen, want hij moest het leeuwedeel van de boete betalen, namelijk 25 pond (XXV lb).

Door dit stuk kennen wij vijf personen bij naam die in 1310 in Diemen optraden als schepenen. Daarnaast weten wij ook hoe de schout van Diemen heette, Bruninc. Nu vinden wij deze naam weer terug bij een van de schepenen, een van hen werd immers aangeduid als Jan, de zoon van heer Bruning of Bruninc. Het is verleidelijk hier enige verwantschap te veronderstellen.

Was de schout erin geslaagd een zoon tot schepen te laten kiezen? Onmogelijk is het niet, maar zekerheid zullen wij hierover vermoedelijk nooit krijgen. Het is immers heel goed mogelijk dat de voornaam Bruninc in die tijd in deze streek veel gangbaarder was dan tegenwoordig en dat er in Diemen dus meer mannen woonden die naar die naam luisterden.

Daarnaast werd de aanspreektitel "heer" meestal gereserveerd voor personen die tot de adel of tot de geestelijke stand behoorden. Het is niet erg aannemelijk dat er in Diemen edelen woonden die lid werden van het college van schepenen, wel is het heel goed mogelijk dat priesters in die tijd kinderen hadden. Slechts zeer weinig lagere geestelijken hielden zich toendertijd aan de voorschriften van het celibaat en hun eventuele kinderen konden zonder veel problemen aan het gewone dorpsleven deelnemen. Het is dus ook mogelijk dat twee van de schepenen zoons waren van priesters, van wie er een Werenbout en de ander Bruning of Bruninc heeft geheten.

Aangaande de bevoegdheden van de Diemense schepenen kan op grond van deze tekst nog worden geconcludeerd dat het recht om stukken te verzegelen daar kennelijk ook toe behoorde. In de middeleeuwen en in de vroegmoderne periode kon men de schepenen van zijn woonplaats vragen, de rechtsgeldigheid van een bepaald contract te bekrachtigen door er het zegel van de stad of het dorp aan te bevestigen.

De schepenen van Diemen hadden deze bevoegdheid om een overeenkomst die afgesloten tussen particulieren, met hun zegel te *corroboreren* op zijn laatst in 1310. Alleen hadden zij toen misbruik gemaakt van dit recht door het dorpszegel te hangen aan vervalste stukken. In wiens voordeel dit was gebeurd kan niet meer worden nagegaan. Misschien had Jan de zoon van heer Bruninc zijn collega's ertoe aangezet aan zijn bedrieglijke opzet mee te werken? Jan kreeg immers de hoogste boete

te betalen. Het feit dat schout Bruninc net als Jan 25 pond moest opbrengen zou er op kunnen wijzen dat beide heren evenveel schuld hadden. Dat zou weer kunnen doen vermoeden dat deze twee vervalsters toch aan elkaar verwant waren.

Deze bron laat iets zien van de manier waarop Diemen in de late middeleeuwen werd bestuurd. Dat het in dit geval om vervalsing en fraude door de bestuurders gaat, wil natuurlijk niet zeggen dat de toenmalige bestuurders van dit dorp allemaal corrupt waren. Bronnen die inzicht bieden in de gewone gang van zaken in die tijd zijn vrijwel niet te vinden. Hogere overheden bemoeiden zich vrijwel alleen dan met de verhoudingen binnen het dorp als de plaatselijke bestuurders voor ernstige problemen zorgden. Het is daarom begrijpelijk dat er meer gegevens zijn te vinden over bestuurders die over de schreef gingen, dan over brave schepenen en schouten die zich altijd aan de letter van de wet hielden.

Hans de Waardt

Noten

1. De geschiedenis van instellingen en de inrichting van het bestuur.

2. Het bisdom Utrecht omvatte tot in de 16e eeuw het grootste deel van het huidige Nederland benoorden de grote rivieren. In 1559 werd het bisdom een aartsbisdom, maar met de Reformatie, twee decennia later, werd de aartsbisdompelijke zetel vacant. Pas in 1853 werd weer een aartsbisdom benoemd. Naast hun geestelijke bevoegdheden bezaten de bisschoppen van Utrecht ook een zogenaamde wereldlijke macht. Dat wilde zeggen dat zij vanaf de 9e eeuw een eigen vorstendommen bestuurd. Deze wereldlijke macht werd echter steeds kleiner. De graven van Holland en de hertogen van Gelre drongen van weerszijden steeds verder op, totdat Karel V tenslotte in 1528 de laatste resten van dit gebied annexeerde.

3. Het *Registrum Guidonis* is in een wetenschappelijke editie toegankelijk gemaakt. De hier geciteerde aantekening is daarin terug te vinden. Zie: P.W.A. Immink en A.J. Maris: *Registrum Guidonis, het zogenaamde register van Guy van Avesnes, vorst-bisschop van Utrecht (1301-1317)*. In: *Bijdragen Oud-Vaderlands Recht*, 3de reeks, nr. 2, Utrecht, 1969, p. 225.

4. In de middeleeuwen werd vaak gebruik gemaakt van de kerkelijke kalender ter datering van een bepaalde handeling. Niet alle kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders, zoals hier de bisschop van Utrecht, maar ook allerlei andere personen deden dat. Deze gewoonte was zo ingeburgerd dat zij tot ver na de Reformatie werd gevolgd. De zondag na *Sent Jansdaghe*, het feest van Johannes de Doper op 24 juni, viel in 1310 op 28 juni. De zondag na *Sent Pieters daghe tingeande Oechste*, dat wil zeggen de dag gewijd aan *Sint Petrus Banden* (1 augustus) viel in 1310 op 2 augustus. Bij de berekening van zulke dateringen kan gebruik gemaakt worden van: E.I. Strubbe en L. Voet: *De chronologie van de middeleeuwen en de moderne tijden in de Nederlanden*. Antwerpen/Amsterdam, 1960; H. Grotefend: *Taschenbuch der Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit*. Hannover, 1960.

5. Als een echte vorst gebruikte de bisschop voor zich zelf de meervoudsvorm "wij", de zogenaamde *pluralis majestatis*.

De media over Diemen

Oud Nieuws

Een belangrijke gebeurtenis voor de gemeente Diemen was het archeologisch onderzoek te Oud-Diemen eind 1990. Het maandblad *Ons Amsterdam* besteedde er in nr. 2-1991 ruimschoots aandacht aan. De titel van het artikel van Jan M. Baart, hoofd van de Afdeling Archeologie van Stedelijk Beheer van Amsterdam, "Dorpshoeve Oud-Diemen geeft geheimen prijs" dekt inderdaad de lading. In het stuk vindt men veel informatie over de 12e- eeuwse woonterp met de eerste boerderijen, het middeleeuwse grafveld bij de Mariakerk en een aantal bijzondere vondsten, zoals een tinnen pelgrimsflacon gewijd aan Thomas Becket uit Canterbury. "De terp van Diemen gaf meer prijs dan we hadden verwacht" zo besluit Baart zijn bijdrage.

De negende stelling bij het proefschrift "Toverij en samenleving, Holland 1500-1800" van Hans de Waardt sluit hier goed op aan: "Uit de opzienbarende resultaten van recent archeologisch onderzoek in Diemen blijkt dat de boeren op het platte land van West-Utrecht en Holland al in de twaalfde eeuw geregelde handelscontacten onderhielden met ver verwijderde streken". De *Diemer Courant* van 4 juli en *De Echo* van 31 juli 1991 berichtten over de Diemense activiteiten van de heer J.A. van der Hoeve betreffende het landelijke project voor de inventarisatie van jongere bouwkunst en stedenbouw. Dit Monumenten Inventarisatie Project (MIP), wordt geïnitieerd door de Rijksdienst voor Monumentenzorg te Zeist. Al met al werden er zo'n vijftig interessante panden en objecten uit de periode 1850-1940 gedocumenteerd. Vooral ontwerpen van de architect Honders werden aangetroffen in onze gemeente.

Een paar opmerkelijke uitspraken van van der Hoeve: "De oude kanalenstructuur in Diemen moet men niet laten verdwijnen, ook al zijn er alleen nog restanten. De Diemen, de Stammerdijk en het polderlandschap, het oude cultuurlandschap, zijn nog heel herkenbaar en ondanks alle verkeersafwikkelingen ten behoeve van de hoofdstad Amsterdam moet men Diemen positief blijven bekijken. Als je zegt Diemen is niks, dan staat de bebouwing van Amsterdam tot in Weesp. En echt, restanten hoef je niet te behouden, maar je kunt er in ieder geval over nadenken voor je ze weghaalt. Desinteresse voor de gebouwde omgeving moet je te allen tijde bestrijden".

Anneke Smits-Boerma maakte voor de Vakgroep Theologie van de te Diemen gevestigde Hogeschool Holland een werkstuk getiteld "Diemen als voorbeeld van aspecten van modernisering: een (soms paradoxale) dorpswandeling". In haar publikatie, uitgegeven in kleine oplage, treedt de auteur in het voetspoor van illustere stads- en dorpsbeschrijvers als van Offelen en Bakker. De actuele dorpswandeling werd niet geheel zonder ironie of kritische noot geschreven: "Diemen is soms aantrekkelijk, soms afstotelijk, fel op haar eigen identiteit maar toch eigenlijk een typisch eigentijds verschijnsel, fel op haar zelfstandigheid en toch in veel zaken afhankelijk van Amsterdam".

De *Diemer Courant* van 12 en 19 september bracht onder de kop "Historische Kring Diemen houdt lezing en cursus" enige activiteiten van onze HKD onder de aandacht van de Diemenaren. Het betrof de aankondiging van de lezing over de archieven door dr. A.J. Kölker en de start van de cursus paleografie door Hans de Waardt.

"Vroeger in Diemen" is de titel van een artikel over de archeologische werkzaamheden te Diemen van de AWN Afdeling Amsterdam en Omstreken. Het uitgebreide artikel, geplaatst in het AWN-verenigingsorgaan *Westerheem* (nr. 5-1991), werd geschreven door Karin van Reenen-Stein en Ruud Wiggers. Het archeologische onderzoek te Diemen van de werkgroep startte in 1983. Sindsdien zijn er veel interessante zaken opgegraven. De belangrijkste vondsten worden in het artikel besproken en geven zo een goed inzicht van het leven van alle dag in het laat-middeleeuwse Diemen. De resultaten van de eerste opgravingscampagnes werden reeds in 1987 gepubliceerd in het boek *Diemen Buyten Amsterdam*. Het recente artikel is hierop een belangrijke aanvulling.

Na een periode van schijnbare stilte bracht de *Diemer Courant* van 31 oktober 1991 het bericht "Boerderij Ouddiemenlaan niet op monumentenlijst". Uiteraard ging het hier weer om boerderij "Zeldenrust". We lezen dat de minister van WVC conform het advies van de Diemense gemeenteraad het besluit heeft genomen de boerderij niet aan te wijzen als beschermd monument. De Rijksdienst voor de Monumentenzorg was tot de conclusie gekomen dat het pand wel een lokaal-historische waarde heeft. Hoewel zij van mening is dat de boerderij het behouden waard is, wijst zij het verzoek om bescherming van de hand waarbij ze de volgende argumenten aanvoerde: "Latere wijzigingen van zowel het complex als directe omgeving, de slechte bouwkundige toestand en een eerdere afwijzing van een verzoek om bescherming van rijkswege".

Voor wethouder Steven Dijk (PvdA) is de zaak duidelijk: "Deze uitspraak had ik wel verwacht, maar ik ben blij dat een externe deskundige nu heeft aangegeven dat het gebouw geen beschermd monument is". Hans de Waardt, secretaris van de Stichting Zeldenrust, is een geheel andere mening toegedaan: "Het feit dat de Rijksdienst voor Monumentenzorg aangeeft dat het behouden van de boerderij de moeite waard is, is opmerkelijk omdat de gemeente negatief heeft geadviseerd".

In de *Diemer Courant* van 21 november 1991 trekt de Stichting Zeldenrust nogmaals de aandacht met het bericht "Stichting geeft strijd om behoud boerderij niet op". De stichting tekende bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State beroep aan tegen het besluit van de minister van WVC boerderij "Zeldenrust" niet in te schrijven in het register van beschermde monumenten. De stichting vindt ook dat de minister in het besluit had moeten betrekken dat geen enkel pand in de gemeente Diemen voorkomt in het register van beschermde monumenten en dat er in de gemeente Diemen in het verleden vele historische panden zijn gesloopt.

De aankondiging van de door de HKD georganiseerde lezing over de opgravingen te Oud-Diemen door Ab Lagerweij van de Afdeling Archeologie Amsterdam werd in *De Echo* van 4 december 1991 geïllustreerd met een foto van Frits Reurekas. De *Diemer Courant* plaatste de mededeling in zijn editie van 5 december 1991. Een niet onbelangrijk bericht betreffende een andere poging tot het redden van een van de laatste Diemense monumentale gebouwen lezen we in de *Diemer Courant* van 12 december 1991: "Initiatief om De Hoop voor sloop te behoeden". Het artikel maakt melding van de initiatieven die de afgelopen tijd door de HKD zijn ondernomen om de sloop van de schuilkerk "De Hoop" aan de Hartveldseweg te voorkomen. Onze voorzitter Jaap Haag deelt mee dat de HKD "Werkgroep De Hoop" inmiddels overleg heeft

gevoerd met onder meer vertegenwoordigers van de gemeente Diemen, het kerkbestuur van de rooms-katholieke Sint Petrusbanden, de Stichting Oude Hollandse Kerken, het Amsterdamse Monumentenfonds, het Prins Bernardfonds en de Diemense architect H.F. van Rooij. Tevens is de Rijksdienst voor de Monumentenzorg verzocht "De Hoop" op de monumentenlijst te plaatsen.

In het decembernummer van *Diemen Info*, een uitgave van het gemeentelijke Bureau Voorlichting, werden de recente ontwikkelingen van de renovatie en herinrichting van Oud-Diemen gepubliceerd. Over de mogelijke toekomst van de 18e-eeuwse boerderij "Vredehof" (bij sommigen beter bekend als de boerderij van Roest) lezen we: "Voor Ouddiemenlaan 529 wordt bekeken of hier een restaurant kan worden gevestigd". Regelmatig worden we via de media geïnformeerd over het wel en wee van de nog bestaande restanten van de "Stelling van Amsterdam". Dat de belangstelling voor monumentale fortificaties groot is getuigen de vele artikelen die regelmatig verschijnen over bijvoorbeeld de reddingsoperaties en openstelling van het bolwerk Pampus.

Voor de liefhebbers zal het in 1991 gepubliceerde boek *'t Fort Abcoude, geschiedenis en natuur* (redactie J. Baalbergen, uitgave Stichting Fort Abcoude) ongetwijfeld een "collectors item" worden. Deze bijzonder fraaie uitgave geeft een goed beeld van de historie van Fort Abcoude en de ecologische waarde van de omliggende terreinen. Het is te hopen dat Abcoude kans ziet een passende bestemming voor dit cultuurhistorische monument te vinden.

Dat de ANWB inmiddels een fietsroute langs diverse forten van de "Stelling van Amsterdam" heeft uitgezet konden we lezen in de *Diemer Courant* van 28 mei en *De Echo* van 31 juli 1991. De gehele route heeft een lengte van ruim 200 km en voert maar liefst langs 42 forten.

Het tot nu toe belangrijkste bericht betreffende het behoud van de oude militaire bolwerken stond in *Het Parool* van 13 januari van dit jaar. "Deel Stelling van A'dam monument" kopte het artikel dat het volgende meedeelde: "De provincie Noord-Holland heeft de Liniedijk en alle forten van de Stelling van Amsterdam in de gemeente Haarlemmermeer op de monumentenlijst geplaatst. De provincie wil het gebied ecologisch beheren en het recreatief gebruik stimuleren". Uit deze laatste ontwikkelingen mogen we misschien hoop putten voor een gunstig toekomstperspectief van ons eigen "Fort Diemerdam" te Overdiemen.

Wiard Krook

Een recente foto van een gedeelte van het 18e-eeuwse "Fort Diemerdam", gelegen te Overdiemen, aan de oostelijke gemeentegrens van Diemen
foto Frits Reurekas

De Kinderpagina

Aan de kinderen van Diemen,

Wat is er goed en wat is er slecht aan Diemen? Deze vraag stelde ik aan jullie in het vorige nummer van dit blad.

Van Nienke (8 jaar) kreeg ik een brief. Zij schreef:

"Lieve Hilda, ik vind het heel jammer dat er geen museum is waar oude dingen van Diemen zijn! En dat er in Diemen haast geen oude molens + gebouwen enz. meer zijn. En het goede is dat er toch een paar oude gebouwen zijn die weer opgeknapt worden. Als ik in groep 8 zit mogen we misschien met de klas naar een opgraving gaan kijken".

Ik vind dat zij gelijk heeft en jullie? Ook de kinderen van groep 7 van de Octopus-school schreven voor ons op wat zij leuk en minder leuk vonden van het wonen in Diemen. Hier volgen een paar stukjes uit hun opstellen.

Het slechte van Diemen

Ali: Er is niks slechts aan Diemen.

Claudia: Dat er veel vervuild wordt vind ik slecht. Ze moeten er wat aan doen. Ik vind dat er niet zo veel gestolen moet worden. Ze moeten van elkaars spullen afblijven. Er wordt niet zoveel aan kinderen gedacht door het verkeer. Ze rijden veel te hard. En wat ik stom vind is dat er geen ziekenhuizen zijn.

Eva: Ik zit op paardrijden op manege De Eenhoorn in Diemen-Noord. Vroeger was het er heel erg rustig maar nu hebben ze er de A1 langs gemaakt, dus telkens als er een vrachtauto langs komt slaan de paarden en pony's op hol en dat rijdt niet lekker!

Frea: Er is niks slechts aan Diemen.

Joram: Wat er slecht aan Diemen is dat al de boerderijen afgebroken zijn.

paarden op manege De Eenhoorn zijn bang voor de snelweg!

Judith: Dat alle oude boerderijen gesloopt worden dat is zonde. Sloop liever de nieuwe woningen.

Laura: Er wordt te veel afgebroken voor nieuwbouw. Er staan te weinig boerderijen en er is nog maar één kinderboerderij in heel Diemen.

Maarten: Diemen moderniseert steeds meer. Dat is wel jammer want alle boerderijen en steeds meer oude gebouwen worden afgebroken. Dat is zonde, vind jij niet?

Mariam: Eigenlijk weet ik niet wat er stom is aan Diemen. Ik ben er zelfs geboren. Maar toch is er wel iets wat ik niet leuk vind. Er zijn niet zoveel kinderen om mee te spelen. Maar dat is alles dus niet zo erg.

Marieke: Het is slecht in Diemen dat ze hier lelijke moderne huizen bouwen.

Michelle: De stoepen en de wegen zijn erg hobbelig.

Mirjam: Er zijn zo weinig speeltuinen in Diemen. Er wordt veel diefstal gepleegd.

Mohammed: Ik vind niets slechts aan Diemen.

Mohammed H.: Er is best wel veel diefstal. En ze moeten ook aan de straat denken, er ligt overal schijt.

Het goede en leuke van Diemen

Ali: Er zijn veel speelplaatsen waar je kunt spelen.

Bart: Het winkelcentrum in Diemen is leuk.

Claudia: Er zijn ook wel heel veel scholen. Er zijn niet zo veel kak mensen en dat is wel fijn. Er zijn veel mensen die aardig zijn. Ze denken ook veel aan de honden en dat is ook leuk. Er zijn veel verenigingen en er is ook veel geschiedenis. En ze denken ook veel aan de mensen.

Emmy: Er is veel ruimte om te spelen voor oudere

kinderen en voor jongere kinderen.

Eva: Ik vind het heel leuk in Diemen.

Fatima: Diemen vind ik heel erg leuk. De winkel is vlak bij ons dus hoeven we niet met de fiets of met de auto rijden. En als ik naar school ga is het vlak-

bij maar niet helemaal. Maar ik vind het heel en heel erg leuk in Diemen.

Frea: Er zijn veel opgravingen gevonden.

Joram: Er is in Diemen niet zoveel diefstal dan in Amsterdam. Er ligt veel minder kak en dat vind ik wel goed.

Judith: De mensen zijn meestal vrolijk, dus er is een gezellige sfeer en er zijn niet zoveel ruzies. Er zijn bussen en treinen dus er is makkelijk vervoer. In Amsterdam is dat ook makkelijk maar er is veel meer luchtvervuiling!

Laura: Er zijn veel speelplaatsen vergeleken waar ik zelf gewoond heb in Amsterdam. Je kan er goed en lekker wandelen. Vergeleken met Amsterdam zijn de woningen hier wat keuriger. Er ligt hier veel minder troep op de straat. Wat ik echt heel goed vind zijn de hondenpaden. Er staan goed veel vuilnisbakken aan de kant. Er staan nog twee oude gebouwen: De Hoop uit 1785 en de smid uit 1745.

Maarten: Het leuke van Diemen is dat er veel opgravingen gedaan worden en dat je er zelf veel kan vinden. Ik heb zelf ook veel gevonden.

Mariam: Ik vind het erg leuk in Diemen, want het is er gezellig en rustig. Er is ook niet zoveel troep als in Amsterdam. Ik heb nog nooit in Amsterdams gewoond maar ik denk dat als ik daar naar toe zou gaan dat ik het niet zou volhouden. Het is daar ook veel gevaarlijker. Bijvoorbeeld kinderlokken, diefstal en moordplegers. "Als jij die gouden armband niet geeft steek ik dit mes in je" zeggen ze dan. Maar soms is het toch best saai! Er gebeurt hier niks bijzonders. Maar toch blijf ik het liefst in Diemen.

Marieke: De bossen achter de oude school, want daar kun je lekker spelen en wandelen. En bij het slootje kun je slootje springen. Als we bij een natuurles naar buiten gingen gingen we daar naar toe.

Michelle: Er zijn veel speelplaatsen en verstopplaatsen voor verstoppertje te spelen.

Mirjam: In Amsterdam zijn de muren nooit schoon en in Diemen zijn de muren bijna altijd schoon. In Amsterdam is het altijd heel druk met o.a. auto's, bussen en trams. Diemen is ook gezelliger vind ik.

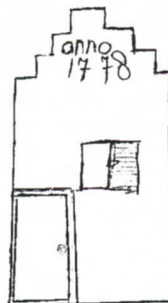
Mohammed: Ik vind het goed dat er veel voetbalvelden zijn en dat er niet veel verkeer is want dan gebeuren er niet veel ongelukken in Diemen.

Mohammed H.: Als je Diemen met Amsterdam vergelijkt nou dan vind ik Diemen veel toffer.

Peter: In Amsterdam ligt alle rommel op de grond en in Diemen is minder rommel op de straat. De muren zijn heel erg schoon. In Amsterdam word je van je schoenen afgetrapt.

Remco: Dat er veel meer scholen zijn vergeleken met andere steden en dat er huizen worden gebouwd en afgebroken.

Serdal: Het winkelcentrum in Diemen is leuk want daar kan je allerlei dingen kopen.

Serkan: In Amsterdam wordt er steeds gepikt.

Zoals je ziet werden er veel meer positieve dan negatieve reacties opgeschreven. Een veel gemaakte opmerking was dat het in Diemen erg gezellig, leuk en schoon is. Alle kinderen hartelijk bedankt voor hun verhaal.

Voor de volgende kinderpagina ga ik jullie weer iets heel anders vragen. Het leek me leuk om te zien wat voor oude spullen de mensen in Diemen hebben. Misschien kunnen jullie eens aan je ouders vragen wat bij jullie thuis het oudste voorwerp is. Maak daar dan een zo mooi mogelijke tekening van. Schrijf er ook bij wat het is en waar het van gemaakt is, bijvoorbeeld klei, aardewerk, porselein, glas, koper enz. Er is vast wel iemand bij jullie thuis die kan vertellen hoe oud het voorwerp is en hoe het bij jullie in de familie is gekomen. De mooiste en leukste inzendingen worden afgedrukt in het volgende nummer! Succes. Stuur je bijdrage aan:

Kinderpagina HKD, Raadhuisstraat 49, 1111 BK Diemen.

Hilda Kernell

UIT HET LEVEN VAN KATIE

SCHUILKERK „DE HOOP”

door Hilda Kernell

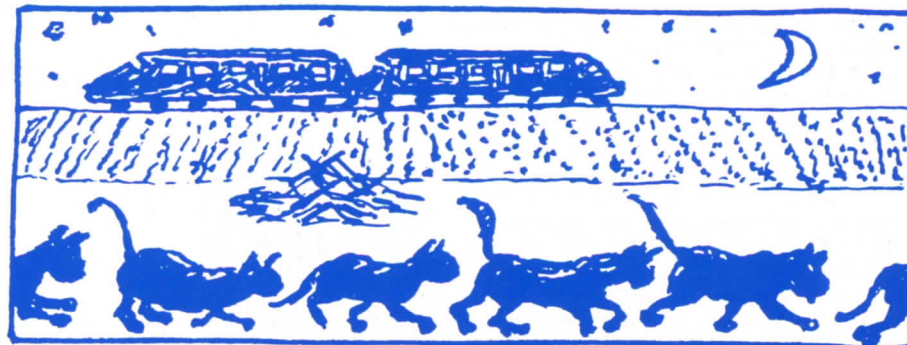
In het nachtelijke donker zitten Katie en haar kattenfamilie langs de spoordijk gezellig te praten. Zij warmen zich bij een mooi oplaaiend vuurtje. "Dat afvalhout van 'De Hoop' brandt nog goed" zegt neef Tim die avond voor het kampvuur gezorgd heeft. "o, nee toch!" zucht nicht Jenny "komt ons brandhout daar vandaan? Nu denk ik opeens weer aan onze tante Espérance..."

Na die brand in de schuilkerk "De Hoop" van al meer dan een jaar geleden heeft niemand de tante meer gezien. Zij sliep daar altijd zo graag. Haar lievelingsplekje was een nis hoog boven in het gebouw. "Tante is nu vast een engel want zij was altijd al zo dicht bij de hemel in die nis" zegt Katie met zachte stem.

Neef Tim vindt dat die rommel zo gauw mogelijk opgeruimd moet worden want het is levensgevaarlijk. "Alsblijft niet" roept Katie. "Het gebouw moet weer opgebouwd worden. Er is al te veel gesloopt in Diemen!" Katie vertelt dat zij veel gesprekken over "De Hoop" heeft afgeluis- terd. Een kerk hoeft het niet meer te worden want die zijn er al genoeg. Het kan een mooi museum worden over het verleden van Diemen.

"En wie betaalt het?" vraagt Tim grappig. "Nou ja" zegt Katie, "het gemeentebestuur wil nu al weer een nieuw gemeentehuis gaan bouwen. Die hebben dus geld zat. Bovendien kunnen zij het museum 'De Hoop' ook zelf als trouwzaal gebruiken!" De katten zien in hun fantasie al hoe feestelijk en mooi het kan worden, maar hun gemijmer wordt ruw onderbroken door een langsrijdende nachttrein. Het kampvuur is uitgegaan en iedereen gaat hoopvol naar huis.

Veel kinderen zullen niet weten wat het woord *schuilkerk* precies betekent. Het heeft te maken met een geschiedenis die ongeveer vierhonderd jaar geleden begon. Toen mocht je in Nederland alleen maar één bepaalde godsdienst hebben. Je mocht alleen maar gereformeerd zijn. De mensen die bij een andere kerk wilden horen moesten hun geloof geheim houden. Ze hielden hun kerkdiensten niet in het openbaar maar bijvoorbeeld in een als kerk ingerichte boerenschuur of zolder. Zo'n kerk werd dan *schuilkerk* genoemd.

In Diemen woonden vroeger mensen die katholiek waren. Toen die godsdienst verboden werd kochten deze mensen een oud landhuis dat ze tot schuilkerk verbouwden. Van buiten leek het op een gewoon huis, maar van binnen was het een echte kerk met pilaren, een altaar en echte beelden. Ze noemden het kerkje *De Hoop*. Je kan het gebouwtje nog steeds bekijken, ook al is het enige tijd geleden voor meer dan de helft afgebrand. Het ligt vlak bij de grote katholieke kerk aan de Hartveldseweg, tegenover de halte van lijn 9.

Vandaag de dag mag iedereen in Nederland geloven wat hij wil. Dat is maar goed ook vind je niet?

Initiatief om De Hoop voor sloop te behoeden

Diemer
Courant

Historische Kring houdt lezing en cursus

DIEMEN - De inspecteur van de archieven in de provincie Noord-Holland, dr. A.J. Koller, houdt op 19 september op Kring Diemen een lezing over de lezing wordt gehouden in het Sociaal Cultureel Centrum (aanvang 20 uur) en staat in het teken van de vonden in de archieven welke ter worden gehaald.

Lezing over opgravingen in Oud-Diemen

DIEMEN - De Historische Kring Diemen houdt donderdag 12 december een lezing over recente opgravingen in Oud-Diemen. De heer Lagerwey, een bekend archeoloog uit Amsterdam, verzorgt de lezing. De bijeenkomst begint om acht uur in de Schuilplaats aan de Prins Mauritslaan.

DIEMEN - De Historische Kring Diemen en het kerkbestuur van de Rooms-Katholieke St. Petrusbanden zetten zich in om de voormalige schuilkerk De Hoop te behoeden voor de slopershamer. De gemeente Diemen steunt dit initiatief.

De voormalige Schuilkerk aan de Hartveldseweg werd vorig jaar voor een deel verwoest door brand. Aanvankelijk zag het er naar uit dat het gezichtsbepalende gebouw niet meer te behouden zou zijn en zou moeten worden gesloopt.

Op initiatief van de Historische Kring Diemen wordt er inmiddels gewerkt aan een plan om het gebouw in de oude staat het herstellen en een nieuwe bestemming aan het gebouw te geven. Hiervoor is overleg gevoerd met het kerkbestuur, de gemeente Diemen, de Stichting Oud-Hollandse Kerken en het Amsterdamse Museum.

ke bijdrage hebben geleverd."

"Het bedrag dat nodig is voor de restauratie ligt op ongeveer een miljoen gulden", vertelt de heer A. Jansen van het kerkbestuur van de Rooms-Katholieke parochie St. Petrusbanden, dat eigenaar is van De Hoop. "Wij proberen dit geld via hulp van allerlei instanties bij elkaar te krijgen en hopen dat de gemeente ook een financiële bijdrage zal leveren." Jansen legt uit dat het Bisdom Haarlem, waaronder Diemen valt, geen geldelijke steun wil verlenen. "De reden hiervan is dat De Hoop de laatste jaren geen kerkelijke functie meer had."

De betrokkenen hebben inmiddels overleg gevoerd met de architect H.F. van Rooij uit Diemen. Hij ziet mogelijkheden om De Hoop te restaureren. "Wij zijn momenteel bezig met de voorbereidingen. Ik vind het zinvol om De Hoop te behouden en te restaureren. Ik heb daar ervaring mee en ben ervan overtuigd dat De Hoop gerestaureerd kan worden", aldus de architect.

Steun

Burgemeester De Hon van Diemen steunt het initiatief om De Hoop te behouden, maar legt uit dat het gemeentebestuur van Diemen zich in deze fase niet wil uitspreken over het bedrag dat eventueel van de gemeente kan worden verwacht. "De Historische Kring Diemen en het kerkbestuur zijn momenteel aan het onderzoeken of instanties geld willen uittrekken voor restauratie van De Hoop. Wij zijn bereid om te overleggen eventueel te verzoeken akkoord te gaan met een financiële bijdrage, maar over de hoogte van het bedrag laat ik mij nog niet uit."

Diemer
Courant

Opgravingen in Oud-Diemen

DIEMEN - De Historische Kring Diemen houdt op donderdag 12 december aanstaande om 20.00 uur in 'De Schuilplaats' een lezing onder het motto: 'Opgravingen in Oud-Diemen'.

De lezing heeft betrekking op de laatste recente opgravingen die in Diemen zijn verricht, en zal worden gehouden door de heer Lagerwey, een zeer bekend archeoloog uit Amsterdam, die gedurende vele jaren zijn toewijding heeft verdiend met archeologische 'speur-

Historische Kring Diemen houdt lezing en cursus

DIEMEN - De inspecteur van de archieven in de provincie Noord-Holland, dr. A.J. Koller, houdt op 19 september op Kring Diemen een lezing over de lezing wordt gehouden in het Sociaal Cultureel Centrum (aanvang 20 uur) en staat in het teken van de vonden in de archieven welke ter worden gehaald.

Op 24 september begint de cursus paleografie, oftewel het lezen van oud-Nederlandse handschriften. De voor de cursus uitgezochte teksten hebben voor het overgrote deel betrekking op de geschiedenis van Diemen en geven een aardig beeld van het dagelijks leven in het verleden.

De cursus, die wordt gegeven door H. de Waardt, wordt gehouden in de Prinses Marijkeschool, Prinses Marijkeschool 1. De cursus wordt elke dondag, of om de twee weken, afgeleverd van de week van de december 1984. De kosten zijn vijf gulden.

* Een zeldzame 15de-eeuwse aangerichtskruik, afkomstig uit het Duitse Rijnland, gevonden bij opgravingen in Oud-Diemen.